

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

На правах рукопису

**АДАМЮК ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА
ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЛУЦЬКІЙ
МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ В ПЕРІОД
ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Освітньо-професійна програма «Державна служба»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

ПАНИШКО ГАЛИНА ТАРАСІВНА

кандидат історичних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № _____

засідання кафедри політології та публічного управління

від _____ 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ д. політ. н., проф. В. В. Бусленко

Луцьк–2025

Зміст

Вступ.....	3
Розділ I. Теоретико-методологічні засади волонтерської діяльності в період повномасштабної російсько-української війни.....	8
1.1. Теоретичні засади особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді	8
1.2. Понятійно-категоріальний апарат дослідження.....	22
Розділ II. Нормативно-правова база особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді	30
2.1. Політико-правові документи, що регулюють волонтерську ініціативу у Луцькій міській територіальній громаді. Статут Луцької міської територіальної громади	30
2.2. Депутатський фонд Луцької міської ради та Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки (продовжена до 2028 року).....	48
Розділ III. Розвиток волонтерської діяльності на території Луцької міської територіальної громади при сприянні громадського сектору та Луцької міської ради.....	59
3.1. Волонтерство у Луцькій міській територіальній громаді: «Луцький центральний пункт допомоги – волонтерський/гуманітарний центр», організований Луцькою міською радою та волонтерами.....	59
3.2. Форуми волонтерських ініціатив Луцької міської ради у партнерській взаємодії з територіальними громадами та громадським сектором.....	66
Висновки.....	73
Список використаних джерел.....	81

Вступ

Актуальність теми дослідження. Повномасштабна збройна агресія росії проти України зумовила суттєве розширення практичної ролі органів місцевого самоврядування (ОМС) у забезпеченні потреб сектору безпеки й оборони. Громади Волині, зокрема Луцька міська територіальна громада, стали важливою ланкою матеріально-технічної підтримки ЗСУ та фронту взагалі, що беруть участь у відсічі агресивних посягань росії. Надаючи військовим частинам допомогу у формі матеріальних цінностей, волонтери та надавачі такої допомоги включали у свій арсенал послідовність дій, кожна з яких має бути документально оформлена і пройти умовні етапи: формування потреби, прийняття рішення органом місцевого самоврядування, закупівлю або підготовку майна до передачі, акт приймання – передачі. Прикладом масштабної допомоги на схід країни є поїздка делегації Луцької міської ради та передача коштів у сумі понад 16 млн.грн. Ця та інші поїздки стали продовженням комплексної програми підтримки ЗСУ та моделлю взаємного ефективного зв'язку громади з воєнними формуваннями. Фактично в умовах війни громади перетворилися на повноцінних партнерів військових формувань через створену мережу волонтерських складових.

Періодично у соціальних мережах розміщується анімаційний ролик з волонтерської тематики, представляється досвід співпраці Луцької міської ради з волонтерськими організаціями, зокрема, IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальна допомога і соціальна робота: виклики сучасності на тему: Феномен підтримки волонтерського руху та участі молоді (на прикладі Луцької міської територіальної громади)». Важливим також є процес популяризації в інформаційно-просвітницьких компаніях волонтерської діяльності в освітніх закладах. Цікавими заходами, що ініційовані та проводилися Луцькою міською радою, починаючи з 2023 року і по сей поточний рік, є Форуми волонтерських ініціатив. Протягом 2024 року у закладах освіти громади організовано та проведено 67 просвітницьких заходів, що спрямовані на популяризацію волонтерського руху.

Мета та завдання дослідження – розкриття поняття дефініції «волонтерський рух» у час дії воєнного стану через агресію росії проти України, надання різного роду забезпечення фронту через громади та їх співпрацю і комунікацію з благодійними фондами та іншими меценатськими структурами. Департаментом молоді та спорту Луцької міської ради розроблено «Програму розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки».

З метою забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань у місті Луцьку з 25 лютого 2022 року по 28 червня 2024 року працював «Луцький центральний пункт допомоги», а на території громади - «Центр взаємопідтримки внутрішньо переміщених осіб», який функціонував до 11 березня 2024 року. Спільно з Благодійним фондом Ігоря Палиці «Тільки разом» Луцька міська рада придбала зимову військову форму (п'ять тисяч комплектів) для 100-ї окремої територіальної бригади Волині та двох стрілецьких батальйонів на сході. Щотижня працівники Луцького центрального пункту допомоги передавали вантажі на адресу 14-ї окремої механізованої бригади, військові якої захищають країну від окупанта на критичних об'єктах та ділянках фронту. Діяльність луцьких центрів допомоги забезпечувалася налагодженою співпрацею з численними міжнародними та українськими організаціями, серед яких UNICEF, World Central Kitchen, БФ «Дитяча місія.Україна», БФ «Тільки разом», а також партнери з Польщі, Швеції, Німеччини та інших країн.

Упродовж 2025 року на адресу виконавчого комітету Луцької міської ради надійшло 240 звернень від військових частин Сил оборони. Кожне з таких звернень розглядається Консультативною групою з розгляду, обговорення та розподілу матеріальних цінностей для потреб військових частин, військових формувань Збройних Сил України. Щодо створеної у 2024 році окремої рубрики «Волонтерство», де висвітлюється інформація про організації волонтерського спрямування та інформація про пошук волонтерів, то вона є одним з показників, індикаторів «Стратегії розвитку Луцької міської

територіальної громади до 2030 року», що підкреслює важливість її функціонування. На офіційному сайті Луцької міської ради популяризується волонтерська діяльність через інформацію про: «Волонтерські табори», «Форуми волонтерських ініціатив» (яких у Луцьку відбулося три протягом періоду повномасштабного вторгнення), «Звіт про роботу департаменту молоді та спорту за 2024 рік» тощо. Слід зазначити, що усі органи виконавчої влади Луцької міської ради беруть участь у висвітленні заходів волонтерського спрямування, зокрема через Фейсбук та Інстаграм. Виконавчими органами Луцької міської ради надається сприяння реалізації проєктів та ініціатив громадськими організаціями волонтерського спрямування для підвищення іміджу волонтерської діяльності та залучення жителів до волонтерства в громаді.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити низку завдань:

- проаналізувати теоретико-методологічну базу дослідження засад волонтерської діяльності в період повномасштабної російсько-української війни на прикладі діяльності Луцької міської територіальної громади;
- охарактеризувати категоріально-понятійний апарат та залучити його до наукового обігу для дослідження аспектів проблематики;
- розглянути та проаналізувати нормативно-правові документи, базові акти законодавства та підзаконні акти, що відображають процес здійснення волонтерської та благодійної діяльності;
- розглянути та дослідити «Програму сприяння волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки» (продовжена до 2028 року);
- проаналізувати роль органів місцевого самоврядування та депутатського корпусу через фінансове забезпечення бюджетом та депутатським фондом військових частин у зоні бойових дій;
- шляхом порівняння показати кількісні та якісні показники забезпечення «Луцького центрального пункту допомоги – волонтерського/гуманітарного центру» за період 2022, 2023 та 2024 років;

- розглянути, описати та охарактеризувати волонтерські ініціативи, що звучали на волонтерських форумах та спрогнозувати перелік і їх проблемні засади у майбутньому.

Предметом дослідження є: особливості волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді в період повномасштабної російсько-української війни.

Об'єктом дослідження є процес організації волонтерського середовища через залучення молоді, жителів громади, профільних науковців, експертів, донорські структури, благодійні фонди національного та міжнародного рівня.

Методологічна база дослідження потребує виконання окреслених завдань та комплексного застосування усієї сукупності принципів та підходів для визначення особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді з початком повномасштабного вторгнення росії на територію України. Загальнонаукові та спеціальні методи дослідження складають методологічну основу роботи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, сходження від абстрактного до конкретного. Залучені до наукового обігу дані категоріально-понятійного апарату можуть слугувати методологічним базисом дослідження у магістерській роботі, зумовлюючи формування системи теоретичних висновків. В аналізі етапів заснування та розвитку волонтерського руху в Україні та зарубіжжі застосовано метод історизму. Для аналізу волонтерських організацій як соціально активних суб'єктів, що здійснюють суспільно необхідну діяльність і є недержавними, неприбутковими та неурядовими, що формуються у громадах, застосовано метод системного аналізу. Шляхом порівняльного аналізу порівнюємо рівень гуманітарного забезпечення «Луцького центрального пункту допомоги» та «Центру взаємопідтримки внутрішньо переміщених осіб» за період їхньої комплексної діяльності. Статистичний метод дозволяє досліднику формувати дані ресурсного забезпечення територіальної громади на 2023 – 2028 роки. Зокрема, фінансові ресурси, кошти громади на I та II етап, а також загальний обсяг фінансування. Метод прогнозування можна застосовувати при аналізі

волонтерської участі у проєктах Луцької міської територіальної громади у період закінчення війни та військових дій в Україні. Для з'ясування особливостей формування організацій волонтерського спрямування застосовано метод опрацювання матеріалів, поданих на інтернет-платформах – метод контент-аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів обумовлена постановкою проблеми та метою дослідження. Уперше до наукового обігу введено аналіз «Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки», де зазначено мету Програми, передбачення проведення заходів у зв'язку з продовженням строку дії воєнного стану в Україні, а також визначені пріоритети спрямування коштів на забезпечення Сил Оборони України.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів дослідження визначається актуальністю, новизною та можливістю їх застосування у навчальних, прикладних цілях, зокрема під час диспутів та дискусій, написанні наукових статей, бакалаврських робіт та подальшому поглибленому вивченні проблематики.

Апробація результатів була здійснена на засіданні кафедрального наукового семінару на тему: «Актуальні проблеми політології, публічного управління та адміністрування, соціології та філософії», що відбувся у грудні 2025 року.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, підрозділів, висновків, списку використаних джерел (52). Загальний обсяг магістерської роботи становить 87 сторінок, з них основного тексту 79 сторінок.

Розділ I. Теоретико-методологічні засади волонтерської діяльності в період повномасштабної російсько-української війни.

1.1. Теоретичні засади особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді

Волонтерська діяльність є виявом милосердя й людинолюбства. Вона існує й буде існувати до тих пір, доки зберігається потреба людей у тій чи іншій допомозі та обмеженість можливостей держави задовольняти потреби своїх громадян у соціальному захисті та підтримці.

Держава в особі органів державної влади гарантує і забезпечує захист передбачених законодавством України прав та інтересів фізичних осіб – учасників благодійництва, благодійної діяльності, волонтерів, меценатів, а також благодійних організацій та фондів, волонтерського руху в Україні тощо. Законом України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року N 3236-VI передбачено, що «органи виконавчої влади та місцевого самоврядування сприяють поширенню інформації про організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів (їх місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, а також, за наявності, адреси офіційного веб-сайту в мережі Інтернет та електронної пошти), перелік фізичних осіб (у разі їхньої письмової згоди відповідно до закону), організацій та установ, які потребують волонтерської допомоги, шляхом розміщення відповідної інформації на своїх веб-сайтах у мережі Інтернет і місцевих медіа. Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у діяльність благодійних та волонтерських організацій, як і втручання благодійних і волонтерських організацій у діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування забороняється».

Закладена партнерська взаємодія різноманітних неприбуткових організацій та установ з центральними органами виконавчої влади, які співпрацюють з волонтеріями з метою сприяння розвитку волонтерства та волонтерського руху в Україні. Існує інформація про розвиток волонтерського руху завдяки платформам інформаційно-аналітичного характеру. У частині 1

статті 1 даного Закону закріплене визначення: «Волонтерство є формою благодійності, що здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено фізичними особами, виражається через особисте надання робіт та послуг, ґрунтується на принципах законності, гуманності, гласності, рівності та здійснюється для досягнення суспільно-значимих цілей» [1].

У 2024 році вся світова прогресивна громадськість людства відзначила 150-річчя виникнення та розвитку волонтерського руху. Нобелівським лауреатом премії миру визнано швейцарського громадянина Жан Анрі Дюнана, який ініціював створення Міжнародного комітету Червоного Хреста. У 1920 році у Франції, поблизу міста Страсбург, було реалізовано волонтерський проект щодо відновлення пошкоджених через бойові дії ферм, в якому взяла участь французька та німецька молодь [2].

XI-им Конгресом Міжнародної асоціації волонтерів 14 вересня 1990 року у Парижі було прийнято Загальну декларацію волонтерів і визначено, що волонтерство є добровільною, активною, спільною або особистою участю громадянина в житті людських спільнот для реалізації основних людських потреб та покращення якості життя, економічного і соціального розвитку. «Відповідно до Загальної декларації прав людини 1948 року та міжнародної Конвенції про права дитини 1989 року, зважаючи на те, що «будь-яка людина має право вільно об'єднуватися у мирні асоціації», волонтери розглядають свою діяльність як інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку». Волонтерська діяльність узаконена вище означеною Декларацією, що дає право і можливість здійснювати волонтерську діяльність для всіх чоловіків, жінок та дітей, що належать до різних рас, форм віросповідання, мають різні фізичні особливості та різного соціального і матеріального забезпечення. становища. Учасники Конгресу у Декларації закликали «держави, міжнародні організації, підприємства, засоби масової інформації стати нашими партнерами у створенні міжнародної атмосфери, сприятливої для ефективного відкритого волонтерського руху, який втілює в собі солідарність між людьми та народами» [3].

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» до способів «здійснення благодійності відносить безоплатне надання послуг та виконання робіт на користь бенефіціарів, тобто набувачів благодійної допомоги (фізичних осіб, неприбуткових організацій та територіальних громад), що може проявлятися і через волонтерську допомогу» [4].

«Волонтерство і благодійництво – різні види суспільної праці, оскільки благождійники обмежуються фінансовою допомогою, а теж підтримкою з боку держави. Натомість волонтери – це добровільна, суспільна, безкорислива, неприбуткова сфера діяльності». Туди, де не може прийти держава, на допомогу суспільству приходять волонтери [5].

Навчальний посібник «Основи громадянського суспільства та політичних знань», авторами якого є науковці кафедри політології та публічного управління Волинського національного університету ім. Лесі Українки під загальною редакцією професора Валерія Бортнікова, «розкриває «актуальні питання теорії та практики суб'єктів суспільно-політичних відносин, проблеми становлення політичних інститутів та процесів, демократичні трансформації, розвитку громадянського суспільства, діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування, міжнародних відносин та національної безпеки України» [6].

Українська дослідниця даної проблематики Т. Крижановська надавала визначення волонтерської діяльності як добровільної неприбуткової діяльності фізичних осіб-волонтерів, що «спрямована на надання допомоги особам, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, і сприяє самореалізації волонтера». А. Капська, В. Назарук, О. Любарська, В. Петрович та Ю. Поліщук у своїх працях надавали перелік основних принципів волонтерства: альтруїзм та самовідданість, гласність роботи, гуманізм та співчуття, добровільність з боку набувача, милосердя, чуйність, партнерство.

Українські вчені, такі як О. Ковтун, О. Тищенко, В. Чепурнов, В. Ярема, вивчаючи питання розвитку волонтерства, меценатства,

спонсорства, гуманітарної допомоги, визначають їх специфічними формами благодійництва. О. Марченко до цих форм благодійності додає ще донорство та миротворчу благодійну практику, а Я. Бездуган – місіонерство та діяльність лікарняних кас. С. Долгий вважає, що спонсорство недоречно вважати формою благодійності.

Поряд із поняттям волонтерства використовується така категорія як меценатство. Науковцями визначено, меценатство – це форма благодійності, що здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено фізичними або юридичними особами приватного права і виражається через особисту та/або майнову допомогу, ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності та здійснюється заради збереження культурної спадщини та розвитку системи наукових знань.

Засвідчені перші згадки, що стосуються меценатства сягають I століття до нашої ери. Вони пов'язані з римським державним діячем, сподвижником імператора Октавіана Августа патрицієм Гаєм Цильнієм Меценатом. Гай Меценат дбав та підтримував сферу культури, особливо опікувався літературними захопленнями Віргілія та Горація. Дефініція «меценатство» тієї епохи як і тепер, поруч з турботою держави, охоплює також опіку з боку недержавного сектору, що є їхніми славою та престижем.

Дослідник проблематики О. Донік пише, що меценатство – це доброчинство, спрямоване на розвиток науки, культури, мистецтва, основний зміст якого полягає у стимулюванні творчої діяльності їх діячів. А. Іванова зазначає, що у сучасному розумінні меценатство – це діяльність недержавних інститутів та бізнесу, що є також полярними соціальному забезпеченню у сфері культури, творчої діяльності тощо.

Дослідниця Анна Внукова стверджує, що поза увагою законотворців залишились особливості меценатської діяльності, зокрема не визначено мету, напрями й форми діяльності меценатів, а також питання із засобами стимулювання, що в сукупності стримує розвиток благодійної сфери у даній формі. Меценатство дійсно виступає формою благодійності у сфері

культури, науки та мистецтва. Саме у зв'язку з цим, категорія «меценатство» не є співзвучною з категорією «благодійність» через мотивацію до дії, напрямок підтримки, сферу забезпечення та ін. Варто звернути увагу, що меценатство як форма благодійності може відноситись до предмету права соціального забезпечення у випадку, якщо така діяльність пов'язана із задоволенням першочергових найнеобхідніших потреб громадян, їхніх сімей у разі настання складних життєвих ситуацій [7].

Меценати, створюючи соціальні проєкти, виявляють громадську ініціативу, допомагають державі власним забезпеченням з розумінням на сприяння держави у частині податкового навантаження. [8].

Поняття «благодійність» і «меценатство» у свідомості українців чітко розділені. По-перше, меценатство здебільшого здійснюється у формі грошової допомоги, тоді як благодійність може набувати різноманітних форм. По-друге, меценатство обов'язково є доволі значним за обсягами, масштабнішим. По-третє, це допомога у досягненні чітко визначеної мети, як правило – сприяння культурі, мистецтву, спорту тощо. Отже, йдеться не про допомогу потребуючим, а про сприяння розвитку певної сфери життя суспільства. І нарешті, учасники дослідження впевнені, що меценатство не є безкорисливим, а неодмінно передбачає, що жертводавці отримують певну вигоду: фінансову чи іміджеву.

Філантропія — найменш зрозуміле поняття з синонімічного ряду слів на позначення благодійної діяльності. Як правило, під філантропією розуміють масштабні проєкти планетарного значення, покликані змінити життя людства на краще, вона надзвичайно цілеспрямована, в її основі лежать цінності сталого розвитку й ідеї гуманізму. Філантроп безкорисно жертвує гроші у сферах, які він вважає важливими, перспективними, життєво необхідними для людства, для природи. Він фінансує суспільні проєкти або окремі галузі науки. Суспільство сприймає філантропів надзвичайно позитивно, як людей із місією та цінностями.

Досліджуючи волонтерський рух в Україні, його засади та принципи діяльності науковці Є. Г. Авраменко та М. К. Васильєв окреслюють його як «добročинну діяльність, що здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної плати, без просування по службі, заради добробуту та процвітання спільнот і суспільства в цілому. Людину, яка добровільно надає безоплатну соціальну допомогу та послуги інвалідам, хворим, представникам незахищених верств населення і соціальним групам, що опинилися в складній життєвій ситуації, називають волонтером» [9].

Горінов П., Драпушко Р. у монографії «Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження» висвітлюють «недостатність в сучасній науці публікацій та наукових праць, що показують комплексний характер волонтерської діяльності в Україні в контексті безпекових викликів. Науковці з'ясовують проблеми теоретичного та методологічного обґрунтування дослідження інституту волонтерства та волонтерської діяльності, які є дуже важливими для розбудови Української державності в контексті становлення національної ідентичності та забезпечення національної безпеки України. Автори монографії розглядають міжнародно-правовий досвід волонтерства, напрями удосконалення нормативно-правового та інституційного забезпечення такої діяльності в Україні. Вони вказують, що волонтерська діяльність виступає соціальним феноменом і складовою соціальної роботи, акцентують увагу на підходах до розуміння волонтерської діяльності, класифікації та особливостей здійснення добровільної допомоги» [10].

У науковому дослідженні вчених Потапенка В. А. та Двігуна В.О. «Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів» описано схему волонтерства, що сформувалася на Майдані у 2013 – 2014 і за якою «громади та спільноти надають продукти, речі та кошти волонтерам, які закупляють військове обладнання, одяг та разом із переданими продуктами й речами передають їх сотням майдану, а згодом – добровольчим батальйонам. Таким чином, на 2014 р. ВР відіграв важливу роль у формуванні ідеологічного

та збройного опору сепаратистським рухам та збройній агресії РФ в деяких районах Донецької та Луганської областей». Автори аналізують нормативно-правову базу, яка врегулювала волонтерську діяльність з 2015 до 2020 років. «З початком повномасштабного вторгнення росії в лютому – квітні 2022 року сотні тисяч людей знов розпочали волонтерську діяльність задля допомоги співгромадянам в організації опору російської агресії, надання медичної та психологічної допомоги постраждалим, евакуації та розміщенню мільйонів внутрішньо переміщених осіб. Люди діяли емоційно, за покликом душі, часто-густо не маючи формальних документів, свідоцтв, дозволів тощо. Саме така суспільна мобілізація допомогла в перші місяці російської навали». Новою сутністю України стає воєнне волонтерство, яке виходить на арену і проявляється у різносторонніх іпостях, стаючи у той самий порядок, що й цивільне волонтерство: організація гуманітарної допомоги, збір матеріального забезпечення фронту, безпосередня участь у бойових діях, допомога та підтримка держави своєю участю. Тепер волонтерські організації допомагають одному або декільком підрозділам Збройних Сил України, а не добровольчим батальйонам; виконують певні види допомоги, наприклад, постачання військового обладнання; додаткових продуктів та одягу тощо. Вони мають мозаїчне фінансування, де значну роль відіграє збір коштів на рахунок через соціальні мережі – спільнокошт (краудфандинг), а також використовують благодійні кошти бізнесу та грантову допомогу міжнародних організацій. Отже, волонтерські організації перетворились на «маркетингові компанії, які вивчають потреби фронту на локальному рівні, здійснюють мозаїчний збір коштів з різних джерел, здійснюють пошук, замовлення та придбання як в Україні, так і за кордоном певного обладнання, продуктів тощо та працюють як логістичні компанії, які забезпечують завезення, оформлення й транспортування до споживача». У тилу також є волонтерські організації, які займаються притулками для тварин, що втратили господарів під час бойових дій, закупають ліки та продовольство для забезпечення ними соціально незахищених соціальних груп. Волонтерами в Україні в час війни стали

публічно відомі люди та блогери, які складають серйозну конкуренцію представникам державної влади в публічному просторі. Але сам волонтерський рух є винятково соціальним і не формує нових викликів внутрішній політиці в умовах воєнного стану [11].

Великого значення набув Міжнародний досвід державної підтримки для волонтерських організацій, де держава стимулює людей долучатися до громадської активності. «Наприклад, у Німеччині діє державна програма підтримки волонтерів – активісти отримують певні пільги і сплачують нижчі податки. У США переважно саме волонтери будують соціальне житло, доступне для соціально вразливої молоді. У країнах ЄС і США волонтери мають переваги під час пошуку роботи, головним чином завдяки своєму досвідові безкорисливої праці. Зокрема, у багатьох європейських та американських організаціях для працевлаштування, вступу або успішного закінчення престижного вищого навчального закладу треба мати певну кількість відпрацьованих годин – волонтерських кредитів. Зазначений у резюме волонтерський досвід завжди позитивно вирізняє кандидата з-поміж інших». Суспільства країн Європейського Союзу мають чітке розуміння, що волонтерство підвищує конкурентоспроможність і дає можливість кар'єрного зростання [11].

Науковці України опрацьовують різні аспекти волонтерської діяльності, зокрема, Вашкович В. описує завдання волонтерської допомоги у договорах про її надання. Грищенко Н. І. визначає волонтерський рух в сучасній Україні як стратегію розвитку молодіжного лідерства. Мирошніченко Н. О. та Ковальчук Л. В. досліджують аспекти волонтерської діяльності підлітків як умову їх соціального становлення.

У статті Мазія І. В. «Аналіз міжнародних документів у сфері волонтерського руху» зазначено, що «волонтерство як соціокультурне явище нерозривно пов'язане з розвитком цивілізації. Волонтерська діяльність з кожним роком набуває все більше обертів як за кордоном, так і на території нашої держави. Наголошено, що більшість міжнародних документів у сфері волонтерської

діяльності носять для України більше рекомендаційний характер, ніж обов'язковий. Зазначено, що Загальна Декларація волонтерів є одним із основоположних документів правового регулювання волонтерської діяльності в усьому світі» [12].

У науковій праці Ю. Мацієвського та Я. Лук'янчук «Волонтерство та псевдоволонтерство в Україні: новий погляд крізь призму неформальних інститутів» проаналізовано процес розгортання волонтерського руху з початком війни росії проти України. Волонтерство та благодійна діяльність набули масового характеру в Україні та значно зросли у тих країнах, які допомагають встояти перед ворогом. Виникли нові проєкти, які об'єднали тисячі волонтерів в Україні та за кордоном. «Один з них – Волонтерська Платформа, яка з 2022 року об'єднала більше ніж 400 тисяч учасників, понад 500 організацій та 1150 волонтерських ініціатив. Масовий волонтерський рух, зокрема участь волонтерів у війні проти РФ, дав підстави окремим дослідникам вивчати його крізь призму поняття «тотальний захист». В умовах кризових ситуацій та масштабних викликів, як от пандемія Covid-19 чи захист країни від збройної агресії, держава не здатна впоратися з ними, тоді на допомогу приходять волонтери. Так трапилося й в Україні, коли після повномасштабного наступу росії громадянське суспільство продемонструвало надзвичайну здатність мобілізуватися на допомогу державі організувати ефективний опір. Воєнне волонтерство виконує допоміжну роль у захисті нашої країни від збройної агресії. У ситуації, коли держава виявилось дуже важко реагувати на всі потреби воєнного часу, волонтери взяли на себе значну частку функцій держави. З початку війни волонтерство проявляється у різних формах:

- участь у бойових діях у силах оборони України;
- організація збору коштів для потреб окремих підрозділів сил оборони;
- збір гуманітарної допомоги, передання медикаментів та закуповування техніки для військових;
- евакуація тіл загиблих;

- створення маскувальних сіток та окопних свічок;
- психологічна підтримка військових та цивільних, які постраждали від війни.

Дослідники, усі, хто прилучений до наукового аналізу даної проблематики, схильні також виділити функціональні якості волонтерів, що носять прихований або латентний характер. Вони розвиваються, набувають навичок у даній сфері, знання для своєї діяльності не заради якоїсь похвали, винагороди чи вигоди, а заради свого особистого морального зростання, яке згодиться у житті і буде використано ними для подальшої роботи у несподіваних ситуаціях, таких, наприклад, як війна.

Вчені виділяють приховані, або латентні функції волонтерів, до яких належать: самовираження або діяльність відповідно до особистих цінностей, таких як гуманність та допомога іншим; набуття нових знань, розуміння людей, місць або діяльності; налагодження нових соціальних контактів та підтримка дружніх відносин; професійний розвиток, набуття досвіду та навичок для кар'єри; подолання особистих проблем та покращення психічного самопочуття; волонтерство сприяє особистісному зростанню та підвищенню самооцінки. Усе це допомагає зрозуміти мотивацію волонтерів та може бути використано для підвищення ефективності волонтерських програм за умови, що досвід волонтерів відповідає їхнім особистим мотиваціям і цілям.

У науковій роботі досліджується поява такого явища як «псевдоволонтерство». Через недосконалі механізми правового регулювання у період війни зростає економічний тиск, який призводить до появи конкурентних соціальних практик, наприклад таких, як псевдоволонтерство, корупція, клієнтелізму тощо. Псевдоволонтерство не є соціально схваленою поведінкою, навпаки, воно є суспільно шкідливою соціальною практикою [13].

Дослідниця проблеми функціонування благодійності Панишко Г. Т. у статті «Нормативно-правове регулювання благодійних фондів як неприбуткових організацій в Україні» зазначає, що «благодійність може

бути заснована як на волонтерській, так і на професійній діяльності благодійників, благодійних фондів, яка орієнтована на допомогу та покращення соціальних стандартів окремих верств чи осіб суспільства. Загалом, благодійний фонд – це організація, що створюється з метою допомоги тим, хто цього потребує без очікування на винагороду. Більшість цивілізованих країн на рівні законодавства підтримує благочинність, надаючи фондам, а також особам, що здійснюють добровільні пожертви податкові пільги» [14].

Волонтерство України набуло нової якості та системності, заявило про себе ефективною діяльністю, особливо з початком повномасштабної війни. «Прикметною рисою українського волонтерства стала потужна суспільна підтримка і готовність допомагати, причому оперативно. Для прикладу, після звільнення Київщини від окупантів прибирати Ірпінь зголосилося близько 1500 добровольців. Так само активно українці відгукуються на оголошення про волонтерські збори. І це дуже важливо, адже саме за кошти громадян волонтери купують потрібні речі для армії чи населення». До національного волонтерства долучаються не тільки дорослі, пенсіонери, але й значна частина дітей шкільного віку, що є надзвичайно позитивним явищем у розвитку цього напрямку. Вони на рівні з дорослими готують сухпайки, малюють картинки та пишуть листівки військовим, шиють балаклави, плетуть засоби захисту, долучаючись тим самим до допомоги українському фронту [15].

Магістрантом опрацьовано статтю науковиці О. Головки, яка проаналізувала стан «сучасної волонтерської діяльності в Україні з точки зору історичного розвитку цього суспільного явища і ретроспективі змін у законодавчій базі щодо регулювання волонтерської діяльності», а також складову громадського сектору – волонтерство. «Унікальність і відмінність українського волонтерського руху від світових практик полягає в тому, що становлення волонтерської діяльності значно випереджало процес розробки законодавчої бази, яка регулює це явище. Формування волонтерства в Україні відбувалося завдяки ініціативі громадян і потребувало законодавчого

оформлення вже існуючих волонтерських практик. Зміни в законодавстві України щодо волонтерської діяльності були обумовлені перебігом воєнних дій і залученням до волонтерської діяльності значної кількості населення України, розширенням кола проблем, вирішенням яких займалися волонтерські організації» [16].

Цікавими для аналізу даної проблематики є дослідження, проведені соціологічною групою «Рейтинг», які мали на меті дослідження особливостей праці волонтерів в умовах воєнної агресії. Соціологічна група працювала у хронологічно означеному періоді – з вересня 2023 р. по лютий 2024 р. Зустрічі відбувалися на онлайн платформах Zoom та MS Teams через те, що в той час спостерігалась значна роз'єднаність респондентів у зв'язку з перебігом воєнних дій в Україні.

«Дослідження проводилося у три етапи: I - вересень – жовтня 2023 р.; II – з жовтня по грудень 2023 року та III – з грудня 2023 року – лютий 2024 року. Кожен етап мав свій напрямок та форму підготовки. До опитування було залучено категорію чоловіків та жінок віком від 18 до 60 років і було виявлено такі результати: 51% - перераховували кошти на допомогу українській армії; 33% – підтримували інформаційний спротив, розповсюджували інформацію про війну за кордоном; 27% – збирали необхідні для ЗСУ та вимушених переселенців речі або кошти на ці речі; 15% – допомагали виготовляти засоби захисту; 10% – вступили до складу Територіальної оборони» [17].

Такі ж напрямки роботи волонтерського руху продовжуються з лютого 2022 року до сьогоднішнього дня. В Україні працюють волонтерські організації, які допомагають військовим, цивільним, дітям та внутрішньо переміщеним особам. Найвідоміші та найефективніші серед них: «Повернись живим», Благодійний фонд Сергія Притули, «Армія SOS», «Крила Фенікса», «Razom for Ukraine», «Таблеточки» (допомога дітям з онкохворобами), та інші, які працюють у різних напрямках: від закупівель техніки до гуманітарної, психологічної та відновлювальної допомоги.

Однією з найпотужніших волонтерських організацій на сьогодні є Всеукраїнський благодійний фонд «Серце до серця», головна мета діяльності якого – робота в інтересах суспільства та окремих категорій осіб, зокрема порятунку життя і здоров'я українських дітей. Фонд зосереджує увагу на придбанні та передачі у встановленому чинним законодавством порядку в безоплатне користування лікувальним закладам та безпосередньо набувачам благодійної допомоги медичного обладнання та медичних інструментів, а також витратних матеріалів та медикаментів, призначених для рятування і підтримки життя. Благодійний фонд підтримує та встановлює зв'язки з подібними благодійними та громадськими організаціями, у тому числі з іноземними та міжнародними. Фонд співпрацює з вищими навчальними закладами України, залучаючи студентів до волонтерської діяльності, яка є особливою формою благодійництва. Під час російсько-української війни фонд «Серце до серця» адаптувався до сучасних реалій, ставши важливою ланкою у наданні невідкладної допомоги постраждалим, зберігаючи при цьому свою основну місію допомоги медичній сфері. Він переорієнтувався на безстроковий збір коштів та гуманітарну допомогу для всіх, хто страждає від війни, створюючи медико-логістичні центри, які збирають та відправляють медикаменти, продукти, засоби гігієни в на фронт, в зону бойових дій та найбільш постраждалі регіони; активно працює над залученням фінансів та підтримки з інших країн; продовжує закуповувати медичне обладнання для потреб населення, працюючи як посередник між донорами та тими, хто є соціально потребуючим [18].

Зокрема, у Луцьку та Волинській області здійснюють роботу багато волонтерських організацій, що допомагають Збройним Силам України, переселенцям та цивільним. Це – громадська організація «Громадянський Рух» СВІДОМІ, що надає юридичну допомогу; Благодійний Фонд «Добра справа» займається гуманітарною допомогою та підтримкою військових; громадська організація «Будем жити» реалізує допомогу військовим; Товариство Червоного Хреста України (Волинська обласна

організація), а також фонди «Український Дух» та «Дзеркало» та інші. Для пошуку та долучення до волонтерства усі бажаючі можуть скористатися Волонтерською Платформою (platforma.volunteer), яка об'єднує організації та пропонує можливості.

«Важливим фактором міцності українського суспільства є висока довіра громадян між собою та відповідно до найвищих органів державної влади і авторитетних волонтерських організацій. Великої ваги у часи випробувань та викликів набули такі якості як жертовність, безкорисливість у частині забезпечення найнеобхіднішим Збройних Сил України. Волонтерська діяльність у період воєнного стану об'єднала суспільство, створила ефективну модель колективів та організацій, готових брати на себе вирішення найбільш затребуваних проблем. Люди, що займаються волонтерською діяльністю поєднують у собі загальнолюдські моральні якості, здійснюють функції підтримки руху, виступають частиною самоорганізованої та самокерованої системи надання допомоги» [19].

Найвищим органом виконавчої влади в Україні – Кабінетом Міністрів, міністерствами та відомствами у межах своїх повноважень, а також органами влади в громадах впроваджуються державні цільові програми щодо підтримки, розвитку і утвердження волонтерської справи.

Таким чином, держава, її центральні органи виконавчої влади виступають партнерами різноманітних неприбуткових організацій, які активно залучають волонтерів до своєї праці. Про це прописано в Законі України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року, де закріплено положення, що «волонтерство є формою благодійності, здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено фізичними особами через особисте надання послуг» тощо. Також в Україні прийнято Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 2020 року. Згідно положень Закону – спосіб реалізації послуг на безоплатній основі через неприбуткові організації може здійснюватися територіальними громадами та її волонтерським потенціалом.

Українські науковці звертають увагу, досліджуючи основні принципи волонтерства, на такі поняття як гуманізм, милосердя, партнерство, взаємодопомога, співчуття, добровільність, чуйність, милосердя, партнерство, взаємодопомога. Вони називають волонтерську допомогу специфічною формою благодійництва, послуговуються такою категорією як меценатство, що є формою благодійності, і яка виражається через майнову/грошову допомогу у сфері культурної спадщини, науки, та ін. У реаліях сучасного життя частина дослідників, що з'ясовують проблеми методологічного та теоретичного у волонтерстві, приходять до висновку, що інститут волонтерства є дуже важливим чинником у розбудові української державності та забезпечення її національної безпеки.

З початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року волонтерський рух організувався як нова якість задля допомоги співгромадянам, опору російській агресії. Рух волонтерської пропозиції є започаткованим явищем у громаді і ніяких викликів не ініціює внутрішній політиці держави під час війни. Науковцями також прописується сучасний волонтерський рух як стратегія розвитку молодіжного лідерства, як засіб комунікації та партнерської взаємодії. У місті Луцьку Волинської області з перших днів повномасштабної війни з лютого 2022 року по червень 2024 року запрацював «Луцький центральний пункт допомоги». Відповідним віддлом Луцької міської ради внесено пропозицію з початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року оперативно створити «Центр взаємопідтримки внутрішньопереміщених осіб», який функціонував до березня 2024 року.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Волонтерська діяльність – «добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. Волонтерська діяльність виступає формою благодійної діяльності. Науковці розглядають волонтерську діяльність як вид неадаптивної активності особистості, тобто готовності людини до непередбачених ситуацій, які потребують нестандартних рішень; застосування

творчого підходу під час вирішення проблемних ситуацій. Волонтерська діяльність відбувається за кошти фізичних осіб, громадських та благодійних організацій, інших юридичних осіб, міжнародних організацій, добровільні внески волонтерів, а також інші джерела, не заборонені чинним законодавством» [1].

Волонтер визначається – «фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» [1].

Волонтери - іноземці та особи без громадянства – «здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності» [1].

Волонтерство – «добровільна діяльність, яку виконує людина без будь-якої оплати за свій час та роботу» [3].

Волонтерство – «соціально спрямована, благодійна, неприбуткова, вмотивована, суспільно-корисна діяльність, що проводиться волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом виконання робіт і надання послуг громадянам, організаціям та суспільству в цілому» [19].

Волонтерська організація – «зареєстрована в установленому порядку організація, що є неприбутковим об'єднанням громадян або благодійна організація, для яких провадження волонтерської діяльності є статутним видом діяльності» [19].

Волонтерська допомога – «роботи та послуги, які безоплатно виконуються (надаються) суб'єктами волонтерської діяльності громадянам, підприємствам, установам, організаціям» [19].

Волонтерський проєкт – «планування та виконання ряду волонтерських дій» [19].

Соціальне волонтерство – «шефство, відвідини, організація заходів для привернення уваги до конкретної соціальної проблеми; діяльність, спрямована

на допомогу особам із інвалідністю, вихованцям і вихованкам дитячих будинків, людям похилого віку, ветеранам і ветеранкам АТО/ООС; внутрішньо переміщеним особам та їх родинам; сім'ям, які потрапили у складні життєві обставини; хворим людям; малозабезпеченим сім'ям тощо» [19].

Екологічне волонтерство «спрямоване на охорону довкілля, озеленення, відродження лісових зон і парків, допомогу безпритульним тваринам тощо» [19].

Зоозахисне волонтерство – «створення на базі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку зоохостелів для тварин, які під час війни залишилися без господарів та потребують допомоги» [19].

Онлайн-волонтерство, або е-волонтерство – «діяльність, яка реалізується вільно і свідомо на користь інших людей за допомогою інтернету. Наприклад, адміністративні завдання (модерація, координація), збирання пожертв, креативні завдання (створення веб сторінок, дизайн, редагування), реклама, інформаційне розповсюдження, долучення до українського кібервійська: приєднання до чатботів у Telegram, за допомогою яких можна блокувати канали розповсюдження дезінформації, розвінчувати міфи та фейки» [19].

Волонтерський рух – це добровільна, неприбуткова та масова діяльність людей, які безкорисливо присвячують свій час, навички та енергію для допомоги іншим людям, а також суспільству, захисту довкілля, підтримки благодійних ініціатив та вразливих груп (особливо в умовах війни), забезпечуючи армію, тимчасово переміщених осіб та постраждалих від агресії. Це форма громадянської активності, яка працює на засадах безкорисливості, самоорганізації та спрямована на спільне благо.

Міжнародне співробітництво у сфері волонтерської діяльності – це спільна діяльність волонтерів і організацій різних країн, що передбачає обмін досвідом та ресурсами, включає гуманітарну допомогу, роботу з ВПО, підтримку армії, налагодження програм через різноманітні фонди та юридичне

оформлення, що створює унікальний світовий феномен взаємодії та підтримки.

Джерела фінансового та матеріального забезпечення провадження волонтерської діяльності: кошти громадських організацій, інших юридичних і фізичних осіб, а також міжнародних організацій.

Об'єкти волонтерської діяльності - це люди, спільноти, організації, соціальні групи та цілі (наприклад, захист довкілля, допомога ЗСУ, освіта, медицина, культура), які потребують допомоги і підтримки.

Суб'єкти волонтерської діяльності – громадяни України, іноземці, особи без громадянства (волонтери), органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування та волонтерські організації, благодійні фонди, громадські об'єднання, які добровільно надають допомогу у різних сферах, таких як соціальна, медична, освітня, гуманітарна та надзвичайних ситуацій, співпрацюючи із державними органами.

Сфери провадження волонтерської діяльності – соціальна, культурна, правозахисна, охорони здоров'я тощо. Сфери волонтерства охоплюють допомогу армії, соціальну підтримку, медичну допомогу, екологічні ініціативи, освітні проєкти, діяльність у сфері культури та надзвичайних ситуацій, а також міжнародн співпраця.

Державна політика у сфері волонтерської діяльності – це добровільна, неприбуткова, соціально спрямована діяльність, яка базується на принципах законності, гуманності, доброчинності та невтручання держави. Політика спрямована на підтримку та регулювання волонтерства через створення правової бази, забезпечення умов для розвитку волонтерських рухів, їх інтеграцію у державні процеси, а також на сприяння залученню громадян до суспільно корисних справ. Держава заохочує волонтерство в медицині, соціальному захисті, освіті, надзвичайних ситуаціях, екології, сприяє інтеграції волонтерських ініціатив у роботу органів місцевого самоврядування. В умовах війни політика держави спрямована на створення сприятливого середовища, де волонтерство розвивається як самостійна, але взаємодоповнююча до

державних інституцій сила, що зміцнює громадянське суспільство та вирішує нагальні соціальні потреби.

Принципи волонтерської діяльності: законність, добровільність, безкорисливість, безоплатність, неприбутковість, доброчинність, гуманність, рівність, відповідальність, етичність та конфіденційність [1].

Меценатство – форма благодійності, що здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено фізичними або юридичними особами приватного права і виражається через особисту та/або майнову допомогу, ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності.

Луцький центральний пункт допомоги – це волонтерський/гуманітарний хаб/центр, що координує гуманітарну допомогу (їжу, одяг, ліки, підтримку) для військових, переселенців та тих, хто постраждав від війни, діючи як сполучна ланка між волонтерами, місцевою владою (наприклад, міськрадою), військовими адміністраціями та донорами, координаційний центр волонтерського руху Луцька.

Благодійність – це безкорислива та добровільна діяльність, спрямована на допомогу людям або спільнотам, які цього потребують, шляхом надання коштів, майна, послуг, знань чи часу без очікування матеріальної вигоди, з метою покращення суспільного життя та прояву людяності. Вона охоплює різноманітні форми: від фінансових донатів на лікування чи підтримку армії до безоплатних послуг і є проявом небайдужості, співчуття та солідарності.

Благодійна діяльність – це добровільна, безкорислива допомога (грошова, майнова, послуги, роботи) для досягнення суспільно корисних цілей, яка не передбачає отримання прибутку для благодійника, а спрямована на підтримку соціально незахищених осіб, розвитку культури, освіти, охорони здоров'я та інших важливих сфер життя. Це може бути як діяльність фізичних осіб, так і благодійних організацій.

Благодійний фонд – це неприбуткова юридична особа, створена для надання допомоги тим, хто її потребує, шляхом збору та передачі ресурсів (грошей,

товарів) для реалізації благодійних, освітніх, соціальних цілей, що оформлюється через державну реєстрацію та статут.

Філантропія – це «любов до людей», що виявляється у безкорисливій допомозі та підтримці суспільства, спрямованій на покращення якості життя, розв'язання соціальних проблем (освіта, наука, охорона здоров'я) без очікування особистої вигоди. Це не тільки про великі гроші, але й про використання часу, знань та ресурсів для спільного добра, що може бути як одноразовою, так і довгостроковою (системною) діяльністю.

Громадська організація – це добровільне об'єднання громадян (фізичних осіб) для задоволення та захисту їхніх спільних законних інтересів: соціальних, економічних, культурних, екологічних, освітніх тощо, яке діє на засадах самоврядування, є неприбутковим і спрямоване на досягнення суспільних цілей. ГО має організаційну структуру, може бути юридичною особою і працює прозоро, звітуючи перед суспільством.

Гуманітарна допомога - це цільова, безкоштовна допомога (грошима чи в натуральній формі: їжа, ліки, одяг, засоби гігієни), що надається безоплатно людям, які опинилися в кризових ситуаціях (війна, стихійні лиха, катастрофи), для задоволення їхніх базових потреб та підтримки в екстрених обставинах, і відрізняється від благодійності терміновістю та специфічними цілями. Вона може надаватися як від міжнародних, так і від вітчизняних донорів чи організацій і проходить спеціальну процедуру визнання, щоб бути офіційно оформленою.

Органи місцевого самоврядування – це виборні органи (сільські, селищні, міські ради, голови, виконавчі комітети) та районні й обласні ради, які представляють інтереси територіальних громад, вирішують питання місцевого значення та мають власні повноваження, матеріальну і фінансову основу, діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність згідно із законами України

Військові волонтери – це люди, які надають безкоштовну допомогу військовим: психологічну підтримку, медичні послуги, пошиття одягу,

виробництво спорядження, транспортування, приготування тощо, працюючи як індивідуально, так і у складі груп чи організацій.

Службовець місцевого самоврядування – це працівник, що забезпечує діяльність місцевої влади, реалізує повноваження територіальних громад, готує документи та надає послуги мешканцям громади, а також отримує заробітну плату з місцевого бюджету (наприклад, секретарі, бухгалтери, спеціалісти відділів, старости).

Посада в органі місцевого самоврядування – це посада, передбачена структурою сільської, селищної, міської або районної ради, її виконавчого органу. Вона має чітко визначені обов'язки, повноваження та оплачується з місцевого бюджету.

Виборна посадова особа місцевого самоврядування – особа, яка обирається громадою або затверджується відповідною радою, виконує свої обов'язки в органі місцевого самоврядування на постійній основі та отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Патронатна служба в органах місцевого самоврядування – це команда фахівців, яка складається із радників, помічників, прес-секретарів, яких призначають голови ОМС для забезпечення їхньої діяльності, консультування, підготовки матеріалів та комунікації з громадськістю. Ці співробітники працюють на термін повноважень керівника, підпорядковуються безпосередньо йому і є частиною публічної служби, що забезпечує роботу керівної ланки. Вони не є держслужбовцями, але мають особливий статус, їхня робота включається до стажу держслужби, а призначення та звільнення пов'язані з повноваженнями керівника.

Електронне посвідчення ветерана – це цифровий аналог паперового посвідчення, що відображається у застосунку Дія та містить усі відомості про статус ветерана (УБД, особа з інвалідністю внаслідок війни, член сім'ї загиблого, постраждалий учасник Революції Гідності тощо) разом із QR-кодом для миттєвої перевірки в Єдиному державному реєстрі ветеранів війни, що дозволяє отримувати пільги та послуги без фізичного документа.

Псевдоволонтерство напротивагу волонтерству спрямоване на отримання особистої користі.

Патріотичне волонтерство – це добровільна, безкорислива допомога державі та її захисникам, яка проявляється у різних формах: від підтримки ЗСУ (збір коштів, спорядження, допомога госпіталям) до роботи з ВПО та цивільними, що зміцнює єдність суспільства та національну свідомість і є ключовим елементом громадянської активності, особливо під час війни.

Інституалізація волонтерства – це процес перетворення добровільної діяльності на системну, офіційно визнану та організовану роботу, яка передбачає створення організацій (фондів, громадських об'єднань) та встановлення правил (законодавства, реєстрів волонтерів), що робить допомогу більш ефективною, прозорою та захищеною як для волонтерів, так і для отримувачів допомоги.

Статут Луцької міської територіальної громади – є «основним локальним нормативно-правовим актом Луцької міської територіальної громади, що приймається міською радою від імені та в інтересах територіальної громади на основі Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [39].

Отже, до наукового обігу залучено категоріально-понятійний апарат згідно проблематики дослідження. Численний ряд дефініцій дозволяють більш повно і детально висвітлити багатогранний та багатоаспектний процес волонтерського руху щодо життєвих ситуацій, які виникли (у нашій ситуації – повномасштабна війна росії проти України). Автор звертає увагу на багатоаспектність тлумачення «волонтер», «волонтерська діяльність», «соціальне волонтерство» через різноманітні методологічні підходи науковців.

Розділ II. Нормативно-правова база особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді

2.1. Політико-правові документи, що регулюють волонтерську ініціативу у Луцькій міській територіальній громаді. Статут Луцької міської територіальної громади

Закони України про волонтерство включають Постанови Уряду України, Укази Президента України, міжнародні договори, інші підзаконні акти, право на діяльність яким надає найвищий законодавчий орган України – Верховна Рада.

Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21 червня 2001 року № 2558-III є ключовим нормативно-правовим актом, що визначає основи, принципи, цілі та організацію соціальної роботи в Україні, спрямованої на сім'ї, дітей та молодь, зокрема тих, хто потребує соціального захисту в умовах перебігу військових дій. Одним із суб'єктів Законом визначено «волонтерів у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю. Напрями державної політики у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю передбачають розвиток та підтримку волонтерського руху у сфері соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю» [20].

Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 № 2671-VIII, який набув чинності з 01.01.2020 р., «суттєво реформував сферу соціальних послуг в Україні, запровадив сучасні підходи, державні стандарти та класифікацію послуг, а також визначив отримувачів та надавачів послуг, механізми фінансування (включаючи соціальне замовлення) та види допомоги (від догляду вдома до кризової підтримки). Закон визначив основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. У цьому законодавчому добровільна праця волонтерів визнається як необхідна та суспільно корисна для всіх її учасників» [21].

Основним Законом, що регулює відносини, пов'язані з участю волонтерів, є Закон «Про волонтерську діяльність» №3236-VI, прийнятий Верховною Радою України 19 квітня 2011 року. «Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень» (стаття 2).

У Розділі I Закону подано визначення такої діяльності та вказано, що «вона є формою благодійної діяльності. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості». Актуальним є те, що Закон визначає векторність руху волонтерів в період воєнного стану.

Розділом II Закону України «Про волонтерську діяльність» визначаються «особливості правового статусу волонтерів та діяльності волонтерської організації. Залучати волонтерів до своєї діяльності можуть організації та установи, які є неприбутковими та внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій. Визначено права та обов'язки отримувачів волонтерської допомоги, тобто фізичних та юридичних осіб, що є неприбутковими організаціями. Фінансування та витрати на забезпечення волонтерської діяльності передбачають залучення коштів та іншого майна для забезпечення волонтерської діяльності, що здійснюється відповідно до законодавства. Організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, самостійно визначають напрями використання залучених коштів та іншого майна, крім випадків цільового надання коштів та іншого майна фізичними чи юридичними особами для здійснення конкретного виду волонтерської допомоги».

У прикінцевих положеннях Розділу III зазначається, «що у період дії воєнного стану в Україні та протягом шести місяців після його припинення чи скасування:

1) підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, відомчої підпорядкованості та прибутковості можуть залучати до своєї діяльності з надання медичної допомоги, реабілітаційної допомоги волонтерів (крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь) виключно для надання безоплатної медичної допомоги, безоплатної реабілітаційної допомоги;

2) до підприємств, установ та організацій, які залучають до своєї діяльності з надання медичної допомоги, реабілітаційної допомоги іноземців та осіб без громадянства як волонтерів (крім громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь), не застосовується вимога частини шостої статті 5 цього Закону щодо інформування центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності» [1].

Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 05.07.2012 року № 5073-VI надає такі визначення:

- «благодійна діяльність - добровільна особиста та/або майнова допомога для досягнення визначених цим Законом цілей, що не передбачає одержання благодійником прибутку, а також сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара»;
- «меценатська діяльність - благодійна діяльність у сферах освіти, фізичної культури і спорту, культури та мистецтва, охорони культурної спадщини, науки і наукових досліджень, яка здійснюється у порядку, визначеному цим Законом та іншими законами України».

У прикінцевих положеннях Розділу VII цього Закону розміщено пункт 2¹, у якому йдеться про «Реєстр волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, який формується і ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та оприлюднюється на його офіційному веб-сайті». Закон визначає Порядок формування та ведення Реєстру волонтерів (абзац перший пункту

2¹ розділу VII із змінами, внесеними згідно із Законом № 2173-IX від 01.04.2022) [4].

Відповідно до наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції» від 30.10.2014 р. № 1089 «до Реєстру волонтерів АТО включається фізична особа – благодійник, яка досягла 18-ти річного віку, провадить волонтерську діяльність на добровільній та безоплатній основі, надає благодійну допомогу на користь осіб, визначених у підпункті «а» підпункту 165.1.54 пункту 165.1 статті 165 розділу IV Податкового Кодексу України». Для волонтера фактом понесення витрат при придбанні матеріальних цінностей та послуг є наявність первинних документів (договір, платіжне доручення, касовий чек, товарний чек, розрахункова квитанція, накладна, акт прийому-передачі тощо) [22].

Видано Наказ Мінсоцполітики від 18.05.2015 № 516, який затвердив «Положення про Раду з координації роботи щодо надання волонтерської та благодійної допомоги при Міністерстві соціальної політики України». Положення «визначає порядок роботи ради з координації роботи щодо надання волонтерської та благодійної допомоги при Міністерстві соціальної політики України, що є постійно діючим дорадчим органом Мінсоцполітики, утвореним з метою забезпечення взаємодії органів державної влади з благодійними та волонтерськими організаціями, надання допомоги людям похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах, внутрішньо переміщеним особам, учасникам антитерористичної операції». За Положенням Рада відповідно до покладених на неї завдань:

- координує роботу регіональних рад з визначення потреб у волонтерській та благодійній допомозі;
- готує пропозиції з удосконалення механізму співпраці при наданні волонтерської та благодійної допомоги;

- здійснює аналіз стану справ з організації та надання волонтерської та благодійної допомоги, зокрема людям похилого віку, інвалідам, дітям-інвалідам, дітям-сиротам, дітям, позбавленим батьківського піклування, сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також іншим соціально незахищеним верствам населення, закладам та установам системи соціального захисту населення;

- визначає за підсумками роботи найкращих волонтерів та благодійників;
- розробляє тематичний веб-ресурс для всебічного висвітлення роботи Ради, розміщує на ньому інформацію, зокрема, про потреби у волонтерській та благодійній допомозі осіб, сімей (за згодою), установ та закладів системи соціального захисту населення, з урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних» [23].

Кабінет Міністрів України Постановою від 30.06.2015 р. № 451 затвердив «Порядок здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних сил України». Документом визначено «механізм здійснення публічного збору благодійних пожертв у формі коштів або майна серед невизначеного кола осіб, зокрема з використанням рухомого (мобільного) зв'язку, засобів масової інформації або через благодійні організації для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних Сил України». Порядком обумовлено, що «благодійні організації, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв від імені або на користь Міноборони, перераховують зібрані благодійні пожертви готівкою на спеціальні реєстраційні рахунки Міноборони в останній робочий день кожної декади календарного місяця» (пункт 6). «Особи, які здійснюють публічний збір благодійних пожертв від імені або на користь Міноборони, діють на підставі договору про благодійну діяльність, укладеного з Міноборони. У договорі повинні бути визначені, зокрема, цілі, місце і строк збору благодійних пожертв, порядок їх цільового використання, обліку, звітності та зарахування коштів на спеціальні реєстраційні рахунки Міноборони, а також

відповідальність особи, яка здійснює публічний збір благодійних пожертв, перед Міноборони в разі порушення умов договору або порядку використання таких пожертв» (пункт 7).

Пунктом 8 затверджується, що «для організації акції з публічного збору благодійних пожертв з використанням рухомого (мобільного) зв'язку Міноборони надсилає операторам телекомунікацій, що надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку, письмове звернення, в якому, зокрема, зазначаються мета, умови та строки проведення акції, порядок зарахування коштів на спеціальні реєстраційні рахунки Міноборони». «Організація акцій з публічного збору благодійних пожертв безпосередньо на спеціальні реєстраційні рахунки Міноборони Міністерство передбачає розміщення на телебаченні, радіо або у друкованих засобах масової інформації повідомлення про них (зазначається мета, реквізити спеціальних реєстраційних рахунків Міноборони)» (пункт 9). «З метою більш широкого залучення фізичних та юридичних осіб до участі в акціях з публічного збору благодійних пожертв Міноборони та благодійні організації можуть розміщувати рекламну інформацію щодо проведення акцій з публічного збору благодійних пожертв в Інтернеті, на телебаченні, радіо та в друкованих засобах масової інформації, що залучатиме волонтерів до участі у них» (пункт 10) [24].

5 серпня 2015 року Кабінет Міністрів України видав Постанову № 556 «Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності». У п.4 Порядку зазначено, що «організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, провадять свою діяльність за програмами або планами, узгодженими з відповідними центральними органами виконавчої влади та у разі потреби з місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування». Пунктом 5 передбачено етапи залучення волонтерів організаціями, а саме: -«визначення обсягу потреби у волонтерах; - установа залежно від напрямку діяльності критеріїв відбору волонтерів за погодженням з організаторами заходів, органом виконавчої влади або органом

місцевого самоврядування, відповідальним за їх проведення; - оголошення конкурсу з метою залучення волонтерів; - організаціями за погодженням з організаторами заходів, органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування, визначаються умови, терміни та порядок проведення конкурсу; - проведення співбесіди з особами, які виявили намір бути волонтерами; - укладення договорів з особами, які пройшли конкурс, проведення їх навчання або інструктажу» [25].

У 2016 році Указом Президента України № 68/2016 «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» затверджено Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, яка передбачала стимулювання волонтерської діяльності, у тому числі роботу над участю України в Європейській конвенції про довгострокову волонтерську службу. Прийняття Національної стратегії було «зумовлено необхідністю створення державою сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства, різноманітних форм демократії участі, налагодження ефективної взаємодії громадськості з органами державної влади та органами місцевого самоврядування». У новій Стратегії говориться про те, що її розроблення та прийняття викликане «змінami основних тенденцій розвитку громадянського суспільства, зростанням його ролі в різноманітних сферах – від просування реформ на державному і місцевому рівнях, європейської інтеграції та розвитку електронного урядування до надання волонтерської допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам, органам державної влади під час дії особливого періоду, проведення антитерористичної операції, надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Стратегія спирається на базові цінності відносин між демократичною державою і громадянським суспільством, зумовлена становленням такого суспільства як основи народовладдя та прагненням створити належні умови для ефективної взаємодії держави, громадянського суспільства та бізнесу задля модернізації України, підвищення добробуту і створення рівних можливостей для всіх» [26].

Податковим Кодексом України для волонтерів передбачений особливий режим оподаткування. Згідно підпункту «б» підпункту 165.1.54. пункту 165.1 статті 165 Податкового Кодексу України «сума (вартість) благодійної допомоги, отриманої благодійниками-фізичними особами, які внесені до Реєстру волонтерів антитерористичної операції, не включається до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу» [27].

1 квітня 2022 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» № 2173-IX. В абзаці четвертому пункту 32¹ слова «передача/надання товарів та послуг» замінити словами «операції з безоплатної (без будь-якої грошової, матеріальної або інших видів компенсації) передачі/надання товарів та послуг». До пункту 63 (підрозділу 4) внесено доповнення словами «та/або наданням благодійної допомоги фізичним особам, які не є засновниками, учасниками таких організацій або пов'язаними з ними особами та які мешкають (мешкали) на території населених пунктів, де проводяться (проводилися) бойові дії, та/або вимушено залишили місце проживання у зв'язку з проведенням бойових дій у таких населених пунктах та, в тому числі, взяті у встановленому законодавством порядку на облік у структурних підрозділах з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад» [28]. Аналіз законодавства України показує, що держава значним чином підтримує волонтерські ініціативи та благодійних організацій, членів їх сімей, учасників масових акцій цивільного протесту в Україні через механізми оподаткування.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» від 12 травня 2022 р. № 2259-IX «врегулював особливості роботи держслужби та органів місцевого самоврядування під час воєнного стану». Через запобігання припиненню повноважень органів влади та зміну

певних процедур в умовах надзвичайного стану була досягнута безперебійна їх робота. Закон доповнив але не змінив діюче законодавство про державну службу. Одним із ключових моментів було запровадження норми, яка забороняла припиняти повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Також цим Законом було внесено зміни до Законів «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та інших, щоб забезпечити їхню роботу з урахуванням обмежень та особливостей воєнного часу. Автори документу ставили мету забезпечити неперервність функціонування публічної влади, ухвалення рішень та надання послуг громадянам, незважаючи на військові дії [29].

Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 2 травня 2023 року № 3077-IX (із змінами, внесеними згідно із Законом № 4240-IX від 12.02.2025). У преамбулі визначено: «Цей Закон визначає принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування, що функціонує в інтересах (спільних інтересах) територіальних громад, а також умови та порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування» [30].

8 жовтня 2024 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо уточнення деяких норм закону» № 4000-IX, у якому визначено, що «потрібно слова «поранення, контузії, каліцтва або захворювання» замінити словами «травми (поранення, контузії, каліцтва) або захворювання» [31]. У статті 18 визначено, що документом, який підтверджує статус осіб, на яких поширюється чинність цього Закону є «Електронне посвідчення ветерана – документ, що підтверджує статус осіб, зазначених у статтях 6-10¹, 16¹ цього Закону, та формується автоматично (крім випадків, встановлених частиною восьмою, дев'ятою або десятою цієї статті) після встановлення статусу у формі електронного відображення інформації, що містить відомості про особу,

зазначену у статтях 6-10¹, 16¹ цього Закону, разом з унікальним електронним ідентифікатором (QR-кодом, штрих-кодом, цифровим кодом), який забезпечує перехід за посиланням на відповідний підтверджувальний запис у Реєстрі. Невід'ємною частиною е-посвідчення ветерана є відцифрований образ обличчя, що міститься в Реєстрі або відображається в е-паспорті/е-паспорті для виїзду за кордон, за згодою особи». Закон обумовлено порядок формування, відображення та видачі е-посвідчення [31].

До Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» від 15.08.2022 р. № 2520-IX внесені деякі зміни щодо розрахунку та підтвердження витрат для отримання податкової знижки. [32].

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності» був прийнятий 15.08.2025 року для вдосконалення законодавчої бази, що регулює волонтерство, особливо в контексті повномасштабної війни, надаючи додаткові гарантії та спрощуючи процедури для підтримки волонтерського руху в країні. В Законі відображено такі зміни:

- у статті 1 частину 4 доповнити абзацами другим – шостим такого змісту: «Органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи забезпечують сприятливі умови для здійснення волонтерської діяльності, підвищення суспільного престижу такої діяльності та створення передумов для її розвитку, підтримки та заохочення діяльності волонтерів в Україні»;
- «державна підтримка здійснюється шляхом надання правової, організаційної, методичної, інформаційної допомоги волонтерам, організаціям та установам, що залучають волонтерів до провадження волонтерської діяльності на території України. Вона здійснюється шляхом розроблення та імплементації загальнодержавних цільових програм з підтримки розвитку

волонтерства та надання інших видів державної підтримки відповідно до законодавства України»;

- статтю 4 необхідно доповнити частиною 2 такого змісту: «Центральні органи виконавчої влади у партнерстві з неприбутковими організаціями та установами, які залучають до своєї діяльності волонтерів, іншими організаціями, що сприяють розвитку волонтерства, з метою сприяння розвитку волонтерського руху в Україні створюють, розробляють, запускають, адмініструють та розвивають інформаційно-аналітичну платформу для інформування про можливості волонтерства в Україні та за її межами, підтримки інститутів громадянського суспільства у залученні волонтерів та для розміщення іншої інформації з метою сприяння розвитку волонтерського руху в Україні»;

- ч. 1 статті 7 редакції: «Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Неповнолітні особи здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника. Неповнолітні особи не можуть надавати волонтерську допомогу за напрямками, визначеними абзацами восьмим, десятим, тринадцятим - п'ятнадцятим частини третьої статті 1 цього Закону, а також у медичних закладах» [33].

Серед важливих міжнародних документів про волонтерство слід згадати «Загальну декларацію волонтерів», прийняту на Всесвітній конференції волонтерів, яка проходила у 1990 році в Парижі. Декларацією зазначається, що «у волонтерстві можуть проявлятися й підсилюватися спільність, піклування, служіння, несення суспільної відповідальності, навчання та розвиток; волонтерство може скріплювати суспільство та розв'язувати його проблеми. Декларація підтримує право на волонтерську діяльність для всіх чоловіків, жінок та дітей, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, соціального та матеріального становища». На XVI Всесвітній

конференції волонтерської діяльності в Амстердамі у 2001 році було визначено «принципи діяльності волонтерів:

- визнання права на закріплення за всіма чоловіками, жінками та дітьми, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, відповідного соціального та матеріального становища;
- поважання гідності й культури всіх людей;
- надання допомоги, безкоштовних послуг особисто чи організовано в дусі партнерства та братерства;
- визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх забезпеченню;
- перетворення волонтерства на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулюючи при цьому ініціативу та творчість людей, надаючи кожному можливість бути творцем, а не користувачем, спостерігачем» [3].

15 липня 2025 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року» № 715-р. У Концепції зроблено аналіз активізації волонтерського руху в Україні після 24 лютого 2022 року. «З початком збройної агресії росії проти України залученість до волонтерської діяльності значно збільшилася. Влітку 2022 року 59 % українців долучились до волонтерської діяльності на користь Збройних Сил, внутрішньо переміщених осіб та інших громадян, які постраждали внаслідок війни, що демонструє потенціал провадження волонтерської діяльності. Загалом упродовж 2022 року 74 % українців долучились до волонтерської діяльності. У 2023 році волонтерську діяльність провадили 37 % українців, у 2024 році цей показник зменшився до 27 %. Збройна агресія Російської Федерації проти України призводить до виникнення додаткових проблем, пов'язаних з небезпекою для життя та здоров'я волонтерів під час провадження ними волонтерської діяльності, а також недостатнім рівнем соціального захисту цієї категорії осіб». Тому є потреба у створенні ефективної моделі взаємодії

представників громадянського суспільства з державним «першим сектором». Концепція стверджує, що «виконання Державної цільової програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року дасть змогу забезпечити сталий розвиток волонтерської діяльності, а також підтримувати громадську активність у цій сфері».

Концепція визначає мету Програми – всебічна підтримка поширення волонтерського руху на всіх рівнях: національному, регіональному та місцевому, а також сформувати сталу державну політику у цій сфері із залученням організацій громадянського суспільства. Програма враховує європейські підходи до підтримки та мотивації волонтерів, зокрема сприяння їх страхування та відшкодування витрат. Вона визначає заходи для популяризації волонтерства серед дітей, молоді та людей старшого віку. Програма передбачає і підтримку волонтерської діяльності на рівні територіальних громад, зокрема через Центри життєстійкості [34].

З 2023 року діє Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023-2027 роки. Програму прийнято рішенням сесії Луцької міської ради від 31.03.2023 №43/72. Експертну підтримку у розробці Програми надавали представники Ради Європи [35].

Рішенням міської ради від 24.09.2025 №81/84 затверджено зміни до Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023–2027 роки та продовжено термін її дії до 2028 року [36].

Рішенням Луцької міської ради від 31.07.2024 р. №61/128 затверджено Стратегію розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року [37].

29 грудня 2023 року Розпорядженням Луцького міського голови № 499 «Про Консультативну групу з розгляду, обговорення та розподілу матеріальних цінностей для потреб військових частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань» було створено таку групу і визначено форму її роботи – засідання. Рішення Консультативної групи носять рекомендаційний характер [38].

Рішенням Луцької міської ради від 20.12.2023 №54/97 затверджено Статуту Луцької міської територіальної громади. У Преамбулі Статуту обумовлено, що Луцька міська рада як повноважний представник Луцької міської територіальної громади приймає Статут Луцької міської територіальної громади.

У Розділі I, статті 1 подається визначення – «Статут Луцької міської територіальної громади (далі – Статут) є основним локальним нормативно-правовим актом територіальної громади, що приймається міською радою від імені та в інтересах територіальної громади на основі Конституції України, Європейської хартії місцевого самоврядування, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», інших актів законодавства України» [39].

«Статут є обов'язковим для виконання всіма органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та/або їхніми територіальними підрозділами, іншими юридичними особами та громадськими формуваннями, які розташовані або здійснюють свою діяльність на території громади, їх посадовими особами, а також фізичними особами, які постійно або тимчасово проживають чи перебувають на відповідній території. Також акти міської ради та її виконавчих органів, посадових осіб місцевого самоврядування територіальної громади приймаються з урахуванням положень Статуту».

Документом визначена загальна характеристика Луцької міської територіальної громади, міста Луцька; символіка територіальної громади; визначні дати, свята та події; почесні відзнаки громади (статті 2 - 5).

Стаття 16 цього розділу дає визначення місцевої ініціативи: «Місцева ініціатива – це форма участі жителів територіальної громади у вирішенні питань місцевого самоврядування шляхом ініціювання розгляду міською радою будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування. Це викладена у письмовій формі пропозиція про необхідність розгляду міською радою питання і ухвалення рішення або внесення в міську раду проєкту нормативно-правового акта з питань, віднесених до її повноважень».

Розділом IV Статуту описано органи самоорганізації населення територіальної громади, територію їх діяльності, повноваження, прозорість діяльності та їхню підзвітність. Метою створення органів самоорганізації населення є «створення умов для участі жителів у вирішенні питань місцевого значення, задоволення їхніх соціальних, культурних, побутових та інших потреб шляхом сприяння у наданні їм відповідних послуг, а також участі жителів у реалізації соціально-економічного, культурного розвитку відповідної території територіальної громади та інших місцевих програм» (стаття 23).

У Розділі VII читаємо, що «інститути громадянського суспільства – це громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, благодійні організації та інші непідприємницькі товариства, установи та організації, юридичні особи приватного права, легалізовані відповідно до законодавства».

Луцька «міська рада є постійним членом Асоціації міст України, де представляє позицію та захищає інтереси територіальної громади, здійснює від її імені діалог з органами державної влади, співпрацює з іншими органами місцевого самоврядування – членами Асоціації міст України». Обумовлено сприяння міської ради «розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, товариствами, фондами, з іноземними бізнесовими структурами, залученню міжнародних інвестицій, міжнародної технічної допомоги, допомоги в гуманітарній сфері тощо».

Щодо проблематики нашого дослідження, то слід зацентрувати увагу на статті 60 Статуту Луцької міської територіальної громади, де зазначено, що «розвиток волонтерства в територіальній громаді збільшує соціальний капітал громади через самоорганізацію жителів, соціальну активність та включеність їх у розвиток громади. Ставиться завдання забезпечення стабільного розвитку волонтерства у Луцькій міській територіальній громаді через роботу міської ради та її виконавчих органів, які сприяють:

- популяризації та зростанню включеності жителів у волонтерську діяльність та активізацію їхньої залученості у суспільно значущі сфери життя громади;
- залученню волонтерів до діяльності виконавчих органів ради, комунальних установ, підприємств та організацій і виконання місцевих цільових програм;
- створенню сприятливих умов для розвитку волонтерства, підвищення рівня самоорганізації жителів територіальної громади;
- інституційному розвитку організацій та установ у громаді, що залучають до своєї діяльності волонтерів через проведення освітніх та інших заходів».

«Луцька міська рада визначає та затверджує своїми рішеннями заходи підтримки сприяння розвитку волонтерської діяльності в Луцькій міській територіальній громаді».

Розділ X Статуту «Участь дітей та молоді у місцевому самоврядуванні територіальної громади» визначає і обумовлює права дітей та молоді на участь у місцевому самоврядуванні, механізми їх участі, визначає функції Молодіжної ради, передбачає організаційно-методичне забезпечення її діяльності (статті 62 – 65). Статтею 66 визначено особливості підтримки креативної та обдарованої молоді та функції та завдання, які розробляє та реалізовує Молодіжна рада у Луцькій міській територіальній громаді при сприянні та підтримці Луцької міської ради.

Розділ XI «Прикінцеві положення». Тут окреслено процедуру затвердження Статуту, внесення змін та доповнень до нього, його державна реєстрація. Інформація щодо роботи із Статутом, сам документ та додатки до нього оприлюднюються згідно із законодавством України. «Статут є постійно діючим актом і не підлягає перезатвердженню новообраним складом міської ради» [39].

Таким чином, нормативно-правова база особливостей волонтерської діяльності та політико-правові документи, що її регулюють, у Луцькій міській

територіальній громаді опирається на Конституцію України, включаючи також Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, систему міжнародних договорів, згоду на застосування яких дає найвищий законодавчий орган України Верховна Рада. В межах своїх повноважень Закон визначає напрямки діяльності волонтерських організацій в період воєнного стану, якими передбачено надання допомоги Збройним Силам України.

Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 року «Порядок здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних Сил України», де визначено механізм «здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення боєздатності та функціонування Збройних Сил України» [24]. Також було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 556 «Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками діяльності» від 05.08.2015 року. Податковим Кодексом України для волонтерів передбачений особливий режим оподаткування. Закон України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів щодо адміністрування окремих податків у період воєнного надзвичайного стану» від 01.04 2022 р. Таким чином прийняття пакету законодавства вказує на те, що держава значним чином підтримує волонтерів. Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 02.05. 2023 року визначено принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної професійної політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування, що функціонує в інтересах територіальних громад. 8 жовтня 2024 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». До Закону України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» від 15.08.2022 року внесені деякі зміни щодо розрахунку та підтвердження витрат для отримання податкової знижки. У Законі України

«Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» від 15.08.2025 року вказано на спрощені процедури підтримки волонтерської діяльності.

15 липня 2025 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року». У Концепції зроблено аналіз активізації волонтерського руху після 20 лютого 2022 року. Програма враховує європейські підходи до підтримки та мотивації волонтерів, визначає заходи для популяризації волонтерства серед дітей, молоді та людей старшого віку, а також передбачає підтримку волонтерської діяльності на рівні територіальних громад.

З 2023 року діє «Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки», яку прийнято рішенням сесії Луцької міської ради від 31.03.2023 року. Експертну підтримку у розробці вищезначеного документу надавали представники Ради Європи. Зміни рішенням міськради було затверджено від 24.09.2025 року і термін дії Програми продовжено до 2028 року. Наступною ініціативою Луцької міської ради та її рішенням від 31.07.2025 р. було затвердження Стратегії розвитку територіальної громади до 2030 року.

Розпорядженням Луцького міського голови № 499 від 29 грудня 2023 року «Про Консультативну групу з розгляду, обговорення та розподілу матеріальних цінностей для потреб військових частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань» було створено таку групу і визначено формою її роботи засідання. Рішення Консультативної групи носять рекомендаційний характер.

Статут Луцької міської територіальної громади затверджено радою у грудні 2023 року. У Преамбулі Статуту обумовлено, що Луцька міська рада як повноважний представник Луцької міської територіальної громади приймає Статут, як основний локальний нормативно-правовий акт територіальної громади. Захищаючи інтереси територіальної громади, Луцька міська рада

здійснює діалог з органами державної влади та через свою міську раду, виконавчі органи та уповноважених посадових осіб сприяє розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, товариствами, фондами, з іноземними бізнесовими структурами у частині залучення міжнародних інвестицій, допомоги у гуманітарній сфері у період воєнного стану для Збройних Сил України та інших військових формувань.

У статті 60 Статуту Луцької міської територіальної громади зазначено, що розвиток волонтерства в територіальній громаді збільшує соціальний капітал громади через самоорганізацію жителів, соціальну активність та включеність їх у розвиток громади. Ставиться завдання забезпечення стабільного розвитку волонтерства у Луцькій міській територіальній громаді через роботу міської ради та її виконавчих органів: популяризувати зростання включеності жителів у волонтерську діяльність; залучати волонтерів до діяльності виконавчих органів ради, комунальних підприємств, установ та організацій з метою виконання місцевих цільових програм; підвищувати рівень самоорганізації жителів територіальної громади. Луцька міська рада визначає та затверджує своїми рішеннями перелік заходів, що стимулюють та заохочують молодь до волонтерської ініціативи в освітніх закладах.

2.2. Депутатський фонд Луцької міської ради та Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки (продовжена до 2028 року)

Джерелами фінансування програм допомоги Збройним Силам України від Луцької міської територіальної громади є фінансування з державного бюджету та створений депутатський фонд Луцької міської ради.

Депутатський фонд — це частина коштів місцевого бюджету, яка розподіляється між депутатами міської (або іншої місцевої) ради для фінансування соціально значущих потреб громади. Депутати можуть ініціювати використання цих коштів за визначеним порядком, але

розпорядником коштів виступає не депутат, а виконавчий орган міської ради. Депутатський фонд Луцької міської ради є бюджетним інструментом, який дозволяє депутатам ініціювати фінансування потреб громади. У період воєнного стану цей механізм трансформувався і став частиною системи підтримки обороноздатності. У 2023 році частина закупівель для ЗСУ — зокрема дронів, Starlink, тепловізорів — була профінансована за рахунок депутатського фонду, однак більші обсяги забезпечувались із загального фонду бюджету громади. Починаючи з 2024 року, рішенням сесії депутати спрямували всі кошти, які могли б формувати фонд, на потреби Збройних Сил України. Це не приватні гроші депутатів, а бюджет громади, який використовується за спеціально встановленим механізмом.

Правова основа депутатського фонду в Луцькій міській раді є системою, що регулюється «Програмою формування та використання коштів депутатського фонду на 2021–2025 роки», затвердженою рішенням виконавчого комітету міської ради від 17.02.2021 №106-1 [40].

Програмою визначено: джерела формування фонду; обсяг коштів; порядок подання депутатом звернення на фінансування; види дозволених витрат. До 2022 року типовим цільовим призначенням Програми були: благоустрій, соціальна допомога, підтримка закладів освіти, медицини тощо, а з початком повномасштабної війни змінився порядок формування депутатського фонду, що може використовуватися на допомогу Збройних Сил України. Тому після 24 лютого 2022 року місцеві ради отримали право спрямовувати кошти на підтримку обороноздатності. У цей період кошти у більшій частині спрямовувалися на:

- закупівлю дронів, тепловізорів, рацій, Starlink;
- придбання автомобілів, генераторів, зарядних станцій;
- матеріально-технічне забезпечення підрозділів, дислокованих у громаді;
- ремонт техніки;
- амуніцію та спорядження (у межах переліку дозволених закупівель у умовах воєнного стану).

У Луцьку депутатський фонд також може бути використаний для цих цілей, якщо депутат ініціює звернення, а виконавчий комітет погоджує видатки.

У паспорті проєкту Програми відображено, що ініціаторами її розроблення виступають депутати міської ради. Розробником програми виступає Департамент фінансів та бюджету Луцької міської ради, відповідальними виконавцями Програми є виконавчі органи міської ради. Учасниками Програми – виконавчі органи міської ради, комунальні підприємства, депутати Луцької міської ради, мешканці Луцької міської територіальної громади. Термін реалізації Програми – 2021 – 2025 роки.

Бюджет Луцької міської територіальної громади виступає у переліку бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми. Загальний обсяг фінансових ресурсів, що необхідні для реалізації Програми всього: 210000,0 тис. грн., у тому числі 210000,0 є коштами бюджету Луцької міської територіальної громади. Програма формування та використання коштів депутатського фонду на 2021 – 2025 роки розроблена у відповідності до Бюджетного Кодексу України [41], Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [42], Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [43] тощо.

Реальність профінансованої практики депутатським фондом Луцької міської ради за 2023 рік за звітними показниками були наступними. Згідно офіційного звіту Луцького міського голови Ігоря Поліщука було профінансовано потреби ЗСУ та військових формувань, зокрема було придбано обладнання на понад 109 млн. грн. Частина цих видатків фінансувалася з депутатського фонду, а решта – із загального фонду бюджету громади. Зокрема, було закуплено: 416 квадрокоптерів, 100 FPV-дронів, 58 тепловізорів, 45 комплектів Starlink, 55 зарядних станцій, інші засоби зв'язку та технічне обладнання. Таким чином, депутатський фонд став одним із джерел фінансування оборонних закупівель, але не основним.

У грудні 2023 року депутати Луцької міської ради одноголосно вирішили, що у 2024 році депутатського фонду не буде, а всі можливі кошти, які могли б

формувати фонд, спрямовано на підтримку ЗСУ через рішення сесії. Тобто, депутатський фонд Луцької міської ради існував як механізм, але рішенням депутатів кошти на 2024 рік не закладалися. Підтримка оборони була і лишається пріоритетом, тому всі бюджетні ресурси переорієнтовано на неї [40].

Варто констатувати, що на сьогоднішній день рівень підтримки волонтерської діяльності є досить високим з боку громадянського суспільства, велика кількість жителів громади залучені до цього почесного руху, що й актуалізує дану перевагу. І тому, Програму сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки було затверджено на засіданні Луцької міської ради рішенням від 31.03.2023 р. № 43/72 [44]. Наступним Рішенням Луцької міськради вирішено «Внести зміни до Програми сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки та продовжити термін її дії до 2028 року, а саме:

1.1.Вказати назву Програми – «Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2028 роки.

1.2.Доповнити розділ 4 Програми абзацом наступного змісту: сформовані завдання та заходи Програми спрямовані на досягнення оперативної цілі 2.1. «Підвищення рівня громадської активності мешканців, старостинських округів та м. Луцьк» Стратегічної цілі № 2 «Нова громада з історичним центром» Стратегії розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року» [45].

Доцільно у науковому дослідженні зробити опис «Паспорту Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської ради на 2023 – 2028 роки. Ініціатором Програми виступають депутати Луцької міської ради, виконавчий комітет міської ради, а безпосереднім розробником Програми є Департамент молоді та спорту Луцької міської ради. Співрозробником Програми є неприбуткові організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування, профільні науковці та експерти, проєкт Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». Відповідальним

виконавцем програми призначено Департамент молоді і спорту Луцької міської ради. Учасники Програми – виконавчі органи міської ради; організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування; громадські організації, благодійні фонди, донорські структури національного та міжнародного рівнів» [44]. Терміном реалізації Програми визначено 2023 – 2028 роки. Для цієї довгострокової Програми визначено два етапи виконання, зокрема I етап – 2023 – 2024 роки; II етап – 2025 – 2028 роки. Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми визначений у сумі 7 449,6 тис. грн., у тому числі з коштів бюджету 7 449,6 тис. грн. Ресурсне забезпечення Програми сприяння розвитку волонтерства передбачає обсяг коштів, запланованих для виконання кожного етапу, а саме: I етап – обсяг фінансових ресурсів, у тому числі коштів бюджету громади, становить – 1 310,0 тис. грн.; II етап – 4 450,0 тис. грн.; загальний етап фінансування – 5 760,0 тис. грн. [45].

Метою програми є «вирішення соціальних, гуманітарних, екологічних проблем через включення мешканців громади до волонтерської діяльності, залучення благодійної та гуманітарної допомоги всеукраїнських і міжнародних ініціатив, створення сприятливих умов для розвитку волонтерства у Луцькій міській територіальній громаді та спільного вирішення проблем місцевого значення, а також налагодження ефективної співпраці та консолідації зусиль волонтерських ініціатив з органами місцевого самоврядування».

«Створено окремий розділ на офіційному сайті міської ради, який постійно поповнюється новою інформацією. Органи місцевого самоврядування, засоби масової інформації, донори та громадськість отримують актуальні відомості про волонтерську діяльність у територіальній громаді, роботу організацій та установ, що залучають до своєї діяльності волонтерів або мають волонтерське спрямування».

З 2023 до сьогоднішнього дня виконуються завдання Програми до 2028 року:

- «формуються партнерські мережі та налагоджується координація між організаціями і волонтерами;

- створюються можливості мешканцям громади долучитись до волонтерської діяльності;

- збільшується кількість волонтерів, волонтерських ініціатив та волонтерських послуг у громаді для вирішення гуманітарних питань;

- збільшується рівень професійності та матеріально-технічного забезпечення волонтерських ініціатив;

- зростає кількість публічних та волонтерських заходів, що проводяться установами, організаціями та волонтерськими ініціативами за підтримки Волонтерського Хабу;

- збільшується кількість наданих консультацій в рамках Волонтерського Хабу (щорічно проводиться не менше 8 зустрічей);

- посилюється популяризація успішного досвіду та добрих практик, налагоджуються професійні зв'язки та посилюється міжсекторальна взаємодія;

- підвищується рівень обізнаності мешканців, громадського середовища, комунальних установ та закладів щодо процедур волонтерської діяльності, особливостей реалізації проєктів у громаді;

- підвищується імідж волонтерської роботи;

- збільшується кількість організацій та установ, що долучаються до волонтерства та залучають волонтерів до реалізації соціальних ініціатив;

- розвиваються волонтерські та громадянські компетенції у школярів Луцької міської громади: збільшується кількість волонтерських ініціатив, до яких залучаються чи які ініціюють школярі;

- створюються умови для комунікації та обміну досвідом між організаціями та установами, що залучають волонтерів, та органами влади, а також між собою.

- будуються діалоги та досягається вищий рівень згуртованості навколо пріоритетних цілей громади;

- створюються умови для презентації та обговорення ключових показників розвитку волонтерства в громаді з органами місцевого самоврядування та забезпечення можливості оперативного вирішення проблем, пов'язаних з розвитком волонтерства» [45].

Із презентацією проєкту «Звіту про реалізацію Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки (за 2024 рік)» можна було ознайомитись 20 березня 2025 року в Луцькому ЦНАПі. «Обговорено низку найбільш суттєвих завдань, заходів, проєктів, які реалізовано протягом 2024 року:

- підтримка волонтерських ініціатив через міські програми;
- пріоритет волонтерського напрямку у Стратегії розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року; Стратегії реалізації молодіжної політики у Луцькій міській територіальній громаді до 2027 року та Стратегії розвитку молоді Луцької міської територіальної громади до 2027 року;
- «Волонтерство» на сайті Луцької міської ради та її наповнення;
- Проведення навчання волонтерській справі працівників міської ради;
- II-й Форум волонтерських ініціатив;
- проєкт «Волонтери. Відомі та невідомі історії»;
- Всеукраїнський волонтерський табір для молоді;
- діяльність волонтерського хабу «Вільні Волині»;
- волонтерство у навчальних, культурних та спортивних закладах;
- сприяння волонтерству та благодійності.

Учасниками зустрічі було надано ряд пропозицій щодо оптимізації волонтерської сфери у 2025 році» [46].

Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2028 роки «фінансується за рахунок коштів бюджету Луцької міської територіальної громади та коштів з інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України. Фінансове забезпечення Програми проходить за рахунок коштів, передбачених у бюджеті територіальної громади на відповідний рік. Додатковими джерелами

фінансування є кошти, отримані у вигляді фінансової та технічної допомоги, міжнародних грантів, гуманітарної та іншої допомоги, яка не заборонена чинним законодавством». Розпорядниками коштів, що виділені на проведення заходів з розвитку волонтерства у громаді, є виконавчі органи, комунальні установи та заклади Луцької міської територіальної громади. За роки реалізації Програми отримано можливість залучати позабюджетні додаткові ресурси для підтримки втілення місцевих цільових програм та проєктів, що стосуються соціально-економічного розвитку, соціального захисту населення, благоустрою, освіти, охорони здоров'я, спорту тощо.

«Контроль та координацію виконання Програми забезпечують Луцька міська рада та її виконавчий комітет. Поточне ругулювання – департамент молоді та спорту Луцької міської ради. У разі потреби департамент молоді та спорту розробляє пропозиції щодо доцільності продовження тих чи інших заходів, включення додаткових і нових заходів, уточнення показників, обсягів та джерел фінансування, термінів виконання заходів тощо» [45].

«У зв'язку з продовженнями строку дії воєнного стану в Україні та пріоритетністю спрямування коштів на забезпечення Сил Оборони України за Програмою витрачено значно менше коштів, ніж планувалося. Протягом 2024 року управлінням соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради (у рамках Програми) використано 73 940,00грн, а департаментом молоді та спорту – 43 174,00грн; іншими органами виконавчої влади (учасниками Програми) кошти не витрачались. Важливо відмітити, що заплановані Програмою заходи проводилися, але більшість з них були реалізовані на безкоштовній основі та за допомогою партнерів» [47].

Луцьким міським молодіжним центром у співпраці з громадською організацією «Альянс нової генерації» у 2024 році було створено ініціативу «Волонтерський хаб «Вільні Волині»». «У квітні 2024 року презентовано створення та діяльність вказаного Хабу для громадськості. «Вільні Волині» протягом 2024 року організували та провели ряд ініціатив, зокрема:

- сприяли заохоченню молодих активних людей доєднуватись до загальноміських толок, які організовувала громадська організація «misto.reboot», та долучались до них з командою самостійно;
- разом з родиною скульптора Миколи Голованя, організували мистецьку толоку та допомогли впорядкувати улюблену лучанами культурну пам'ятку архітектури;
- активно підтримували та долучались до культурно-мистецьких заходів «Посиденьки»;
- допомагали зі збором коштів на таких заходах як «ImprezaLubarta» та «LutskFoodFest»;
- організували зустріч молоді з ветераном Азову – Петром Скрипкою;
- провели інформаційно-просвітницькі заходи для молоді, щоб розповісти про культуру волонтерства та познайомити з ідеєю волонтерського хабу («Перший Волонтерський пікнік» та Всеукраїнський волонтерський табір) [47].

Управління соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради щороку проводить конкурс, одним з напрямків якого є підвищення іміджу волонтерської діяльності, розвиток та залучення жителів до волонтерства в громаді. Проект «Жіночими руками в допомогу ЗСУ» Волинського обласного благодійного фонду підтримки Луцького центру професійно-технічної освіти сприяв виготовленню одягу і амуніції для бійців Збройних Сил України. Під час реалізації проекту постійно збиралися кошти на потреби воїнів ЗСУ та членів територіальної оборони.

Надалі саме волонтерство є пріоритетом даного конкурсу. «Програмою реалізації молодіжної політики у Луцькій міській територіальній громаді на 2024-2027 роки також передбачено альтернативу підтримки ініціатив громадських організацій у пункті «Створення умов для популяризації волонтерського руху серед молоді». У 2025 році передбачено позаконкурсний механізм підтримки – на основі звернень та подальших співбесід із представниками громадських організацій» [47].

Таким чином, депутатський фонд — це частина коштів місцевого бюджету, яка розподіляється між депутатами міської (або іншої місцевої) ради для фінансування соціально значущих потреб громади. Депутати можуть ініціювати використання цих коштів за визначеним порядком, але розпорядником коштів виступає не депутат, а виконавчий орган міської ради. Депутатський фонд Луцької міської ради є бюджетним інструментом, який дозволяє депутатам ініціювати фінансування потреб громади.

У період воєнного стану цей механізм трансформувався і став частиною системи підтримки обороноздатності. У 2023 році частина закупівель для ЗСУ — зокрема дронів, Starlink, тепловізорів — була профінансована за рахунок депутатського фонду, однак більші обсяги забезпечувались із загального фонду бюджету громади. Починаючи з 2024 року, рішенням сесії депутати спрямували всі кошти, які могли б формувати фонд, на потреби Збройних Сил України. Це не приватні гроші депутатів, а бюджет громади, який використовується за спеціально встановленим механізмом.

На сьогодні, незважаючи на високий рівень суспільної підтримки волонтерської діяльності, більшість жителів не залучені до неї, що актуалізує питання популяризації переваг волонтерства. І тому, Рішенням Луцької міської ради від 31.03.2023 р. № 43/72 затверджено Програму сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки [44]. Наступним Рішенням Луцької міськради вирішено «Внести зміни до Програми сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки та продовжити термін її дії до 2028 року. Ініціатором Програми виступають депутати Луцької міської ради, виконавчий комітет міської ради, а безпосереднім розробником Програми є Департамент молоді та спорту Луцької міської ради. Співрозробником Програми є неприбуткові організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування, профільні науковці та експерти, проєкт Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». Відповідальним виконавцем програми призначено Департамент молоді і спорту Луцької

міської ради. Учасники Програми – виконавчі органи міської ради; організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування; громадські організації, благодійні фонди, донорські структури національного та міжнародного рівнів.

Розділ III. Роль органів місцевого самоврядування та депутатського корпусу Луцької міської ради у підтримці Збройних Сил України

3.1. Волонтерство у Луцькій міській територіальній громаді: «Луцький центральний пункт допомоги – волонтерський/гуманітарний центр», організований Луцькою міською радою та волонтерами

Повномасштабна збройна війна росії проти України у лютому 2022 року зумовила суттєве розширення практичної ролі органів місцевого самоврядування у забезпеченні потреб сектору безпеки й оборони. Незважаючи на те, що прямі функції на законодавчому рівні належать державі, місцеві громади фактично стали важливою ланкою в системі матеріально-технічної підтримки військових частин, підрозділів територіальної оборони, сил Національної гвардії, Державної прикордонної служби та інших формувань, що беруть участь у відсічі збройної агресії. Луцька міська рада – одна з громад, яка системно, інституційно та в значних обсягах здійснює підтримку військових формувань, фінансуючи придбання техніки, засобів зв'язку, дронів, транспорту, обладнання, матеріального забезпечення для підрозділів, що виконують завдання прямо на лінії фронту.

З перших днів повномасштабного вторгнення (лютий – березень) 2022 року запрацював волонтерський/гуманітарний центр, що організований Луцькою міською радою спільно з волонтерами. Дану інституцію створено з метою: збору гуманітарної допомоги; сортування, зберігання, формування вантажів; відправлення допомоги до військових частин, підрозділів тероборони, добровольчих формувань, а також до постраждалих територій та до внутрішньо переміщених осіб. Волонтерську сукупність формували звичайні люди/громадяни, підприємства, міжнародні партнери. Вони комплектували набори продуктів, одягу, медикаментів, господарських речей, амуніцію тощо.

За перші два місяці війни вище означеним гуманітарним центром на волонтерських засадах відвантажено понад 300 тонн гуманітарної допомоги,

складено понад 1184 акти видачі. А приблизно за 100 (сто) днів відправлено майже 500 тонн допомоги за призначенням. Станом на середину літа 2022 року пункт допомоги регулярно відправляв товарну продукцію щотижня, наприклад 8,5 тонн вантажів відправлялися у східні регіони України. Допомогу доставляли до пункту небайдужі громадяни з Луцька, Луцької громади, сусідніх громад районів Волинської області, підприємства, міжнародні партнери з Польщі, Нідерландів, Норвегії, Німеччини, Литви, Латвії, Франції, Швейцарії тощо.

На початку повномасштабної війни пункт запрацював у приміщенні Волинського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені Тараса Шевченка, а з серпня 2022 року пункт змінив локацію, переїхавши до Палацу учнівської молоді, що на вулиці Шопена, 18, та зайняв ліве крило приміщення. Було встановлено графік роботи: п'ятниця, субота, неділя – з 9.00 до 18 години. Видача гуманітарної допомоги військовим та підрозділам Територіальної оборони відбувалась у визначені дні та години, згідно з потребами та за узгодженням.

Координаторами та тими, хто був долучений до організації роботи виступили з міської ради Олена Барська, начальник організаційного відділу Луцької міської ради та Володимир Захожий, директор департаменту молоді та спорту у контакті з благодійниками, старостами сіл, волонтерами та мешканцями громади. Слід зауважити, що значну частину (до 80%) волонтерів складали працівники Луцької міської ради, пересічні мешканці, вимушені переселенці. Варто зацентувати увагу на тому, що Луцька міська рада надає допомогу в логістиці, транспорті, пальному, в усіляких видах комунікації. На поточний момент необхідними були продукти довготривалого зберігання, засоби гігієни та побутова хімія, одяг, зокрема військова форма, взуття, спідня білизна, медикаменти та вироби медичного призначення, амуніція, спорядження, технічні засоби: ліхтарі, генератори, рації тощо.

В одному із звітів Луцької міської ради за 2023 рік зазначалося, «що у 2023 році до «Луцького центрального пункту допомоги» Збройних Сил

України та інших військових формувань надійшло більше двох тисяч тонн гуманітарних вантажів (за обсягом) з Польщі, Німеччини, Норвегії, Швеції, а також від лучан та підприємств і організацій Луцької громади» [48].

Варто описати, що відомо про загальні витрати, звітність та обсяги витрат за 2023 рік Луцькою міською радою. Отож, у 2023 році Луцька міська рада за бюджетні кошти громади (включно з депутатським фондом) придбала і передала військовим частинам матеріальних цінностей на загальну суму – 109 млн. грн. Сюди входять: тепловізори, квадрокоптери, дрони FPV, антидронові рушниці, супутникові моделі (Starlink), комплекти підсилювачів сигналу, акумулятори, одяг тощо. reports.lutskrada.gov.ua Міська рада у 2023 році та її працівники, комунальні підприємства самостійно збирають добровільні пожертви, «одноденний заробіток» для купівлі авто. Автомобілі різних моделей передаються військовим частинам, переважно позашляховики, пікапи, наприклад Mitsubishi L200, Ford Ranger, також Nissan. «За кошти міського бюджету закуплено 80 автомобілів в залежності від комплекту деталей» [48]. Є також приклад, коли міська рада передала право власності на вантажний автомобіль PEUGEOT BOXER із комунальної власності у державну власність для військової частини. Існують рішення міської ради про безоплатну передачу матеріальних цінностей. Передано для потреб військових на фронт квадрокоптери (різних моделей, в тому числі DJI Mavic Enterprise, Thermal, Pro, Fly More Combo) у багаточисельній кількості, тепловізійні приціли, зарядні станції, супутникові модеми Starlink, прожектори, лазерні указки тощо. Під час календарного 2023 року для 4-ї бригади оперативного реагування Нацгвардії було передано позашляховик Nissan – модель дизельна, що придбаний силами працівників міськради та її структурних підрозділів. Авто Mitsubishi L200 + квадрокоптери для військової частини ССО, інших частин. А Ford Ranger було передано працівниками ради та комунальних підприємств 100-й ОМБр. Для 68-ї окремої єгерської бригади імені Олекси Довбуша та Луцького прикордонного загону відбулася передача двох автівок Nissan і KIA.

Механізми та джерела фінансування у 2023 році були наступними: добровільний внесок працівників міської ради/комунальних підприємств, тобто одноденний заробіток та добровільні пожертви. Через бюджет громади/міський бюджет частина закупівель фінансувалася напряду з бюджету міської громади. Формально затверджуються рішеннями міської ради чи виконкому про безоплатну передачу майна/матеріальних цінностей. Таким чином, числові показники за видами допомоги приблизною кількістю та сумою наступні: за 2023 рік 109 млн.грн.; автомобілі (як вид матеріальної цінності) придбані за добровільні пожертви працівників – понад 80 штук; кількість автомобілів, куплених за бюджетні кошти міської ради та переданих – 30 авто; обладнання: квадрокоптери, модеми, приціли тощо – сотні одиниць, наприклад у 2023 році 416 квадрокоптерів, 58 тепловізорів, FPV-дрони, 15 модемів Starlink, 161 акумулятор, комплекти ПМ тощо [49].

Існує рубрика «Волонтерство» на сайті міськради, де публікуються оголошення, ініціативи, потреби, історії. Варто зазначити той факт, що установи також долучаються до волонтерства (не через бюджет) – роблять речі, які потрібні військовим через внутрішні ресурси, пожертви. Через військові дії 2022 – 2023 років у даній сфері були виклики та проблеми: волонтери помічають, «що люди стомилися», зменшується обсяг допомоги з плином часу, існує потреба у витратах на логістику, а саме на транспорт, паливо, зберігання, сортування, складним питанням є доставка гуманітарної допомоги із-за кордону. Потреба в надійному транспорті є проблемою та викликом, адже під час бойових дій автомобілі часто виходять з ладу, знищуються, підриваються, через складні дорожні умови та експлуатацію в боях втрачаються. Важливою у діяльності волонтерів є комунікація між військовими частинами та міською радою на предмет того, щоб точно знати який транспорт чи обладнання потрібне. Логістика та обслуговування теж є складним питанням та викликом поточного моменту, адже купити авто це одне, але потрібно щоб воно було технічно справним, мітингованим

(фарбування, камуфляж), з новою гумою, налаштованим і готовим до бойового використання.

«Робота центрального пункту допомоги тривала з 25 лютого 2022 року по 28 червня 2024 року в місті Луцьку під патронатом Луцької міської територіальної громади. На адресу міської ради надійшло майже 3000 звернень про надання допомоги. Зокрема, від військових частин і формувань, що дислокувалися в Луцьку, Волинській і суміжних областях, а також від військових частин Київської, Чернігівської, Сумської, Житомирської, Миколаївської, Харківської, Черкаської, Вінницької, Полтавської, Херсонської областей. Військовослужбовцям передані військова форма, взуття, амуніція, бронежилети, засоби для спостереження та ведення бою, рації, саперні лопатки, каремати, спальники, ліхтарики тощо. Військові також отримали вироби медичного призначення, засоби загальної та особистої гігієни, продукти харчування, одяг» [48].

«У перші місяці війни на адресу пункту надійшло 600 звернень від керівників громад Київської, Сумської, Чернігівської, Донецької, Дніпропетровської, Миколаївської, Харківської, Житомирської, Черкаської, Вінницької, Кіровоградської, Полтавської, Одеської, Херсонської областей. Жителям міст і сіл відправлено одяг, взуття, теплі речі, ковдри, свічки, продукти харчування, засоби гігієни, іграшки і навіть корм для домашніх тварин» [49].

У 2023 році надіслано 20 тонн гуманітарної допомоги громаді міста Херсон, що найбільше постраждала внаслідок техногенної катастрофи, спричиненої підривом Каховської ГЕС. За час роботи центральний пункт допомоги отримав від благодійників 345 тонн допомоги (одяг, взуття, засоби гігієни), а також облаштував три соціальні вітрини з новим одягом для вагітних, шкільним одягом та взуттям.

Варто перелічити ключові кількісні показники:

- загалом допомогу отримали 17879 внутрішньо переміщених осіб;
- видано близько 252 тонни гуманітарної допомоги;

- за потребою видано 23500 продуктових наборів (за первинними та повторними зверненнями) [49].

«За період функціонування Луцького центрального пункту допомоги допомогу отримали більше 20 тисяч громадян з числа переміщених осіб. До роботи волонтерського гуманітарного центру долучилися своєю допомогою близько 50 волонтерів. Щотижня працівники волонтерського/гуманітарного центру передавали вантажі на адресу 14-ї Окремої механізованої бригади, військові якої захищають країну від ворога у найгарячіших ділянках фронту. Варто наголосити, що саме у цій військовій частині служить значна кількість мобілізованих жителів нашої громади. Військовослужбовцям передані: військова форма, взуття, амуніція, бронежилети, розгрузки, засоби для спостереження та ведення бою, рації, каримати, спальники, ліхтарики. Центральний пункт допомоги завантажував транспорт виробами медичного призначення, засобами загальної та особистої гігієни, продуктами харчування, одягом. Слід наголосити, що Луцький центральний пункт допомоги забезпечив усі укриття громади ковдрами, спальниками, свічками, сухпайками. Підготовлено та передано у користування аптечки для усіх укриттів громади. Також пункт допомоги тісно співпрацює з медичними закладами, що обслуговують військовослужбовців та вимушено переселених осіб, які отримали внаслідок передачі предмети медичного призначення, продукти загального та дитячого харчування, одяг, підгузки, засоби особистої та загальної гігієни тощо» [49].

«Працівники центрального пункту неодноразово передавали вантажі загонам Державної служби України з надзвичайних ситуацій, що працювали у зруйнованих містах і селах України, розбираючи завали, відбудовуючи об'єкти критичної інфраструктури. Надано допомогу в організації роботи пунктів незламності на території громади. Усього за період роботи Луцького центрального пункту допомоги складено майже 21 тис. актів видачі» [49].

У звітному періоді проводився облік розподіленої гуманітарної допомоги містам, військовим частинам та загонам тероборони. Проведено ряд заходів

щодо отримання, логістичного супроводу та дистрибуції гуманітарної допомоги від Всесвітньої продовольчої програми ООН (225 тонн борошна та 75 тонн гороху), Європейського інвестиційного банку (зігріваючі комплекти – пледи, рюкзаки, термокружки), інших міжнародних організацій. Допомогу надано громадянам, які найбільше потребують соціальної підтримки. До великого позитиву діяльності Фонду слід віднести те, що протягом звітного періоду були прийняті рішення щодо надання 63 квартир військовослужбовцям. Також позитивно вирішене питання для трьох громадян про включення їх в програму забезпечення житлом на умовах співфінансування учасників АТО/ССО та членів їх сімей» [49].

Отже, з метою забезпечення Збройних Сил України, підрозділів територіальної оборони, інших військових формувань, внутрішньо переміщених осіб, громад, які потребують гуманітарної допомоги товарами першої необхідності продовольчої та непродовольчої групи з 25 лютого 2022 року в місті запрацював Луцький центральний пункт допомоги. Протягом звітного періоду у центральний пункт надійшло приблизно 2500 тонн різних вантажів з гуманітарною допомогою від Луцької та сусідніх громад, закордонних партнерів з Польщі, Німеччини, Швеції, Норвегії, Італії, Литви, Латвії, Франції, Румунії, Австрії, Швейцарії, Великої Британії, Португалії, Іспанії, Чехії, Словаччини. На адресу Міської ради надійшло більше 2000 звернень про надання допомоги. У перші місяці війни до пункту допомоги надійшло 600 звернень від керівників громад, які постраждали найбільше або опинилися в окупації. Загалом, за звітний період працівниками пункту видано майже 2350 тонн гуманітарних вантажів і допомог. На підтримку армії працівники виконавчих органів Луцької міської ради, комунальних підприємств, закладів освіти і культури зініціювали щомісячний збір коштів у розмірі свого одноденного заробітку тощо.

3.2. Форуми волонтерських ініціатив Луцької міської ради у партнерській взаємодії з територіальними громадами та громадським сектором

Складовою громадянського суспільства тої чи іншої демократичної держави є волонтерство, що передбачає індивідуальне залучення громадян до суспільно-корисних справ. Найбільш поширеним є волонтерство, яке не лише допомагає у вирішенні конкретних справ і розв'язанні нагальних проблем, а й сприяє позитивному впливу на суспільну атмосферу. Дане об'єднання громадян на добровільній основі є вагомим чинником нарощування соціального капіталу у державі, а також важливим комунікативним засобом [6].

Серед різноманіття волонтерських ініціатив Луцькою міською територіальною громадою є діяльна комунікативна ініціатива волонтерських форумів, що проводилися у 2023, 2024, 2025 роках. Зокрема, 19 грудня 2023 року у Луцьку відбувся Форум волонтерських ініціатив. Як відомо з джерел, це був перший Форум, що об'єднав представників влади, соціально відповідального бізнесу, освіти, а також громадських організацій та благодійних фондів волонтерського спрямування. «Умовно Форум було поділено на наступні організаційні частини, зокрема:

- інтерактивна алея волонтерських ініціатив;
- велика панельна дискусія «Волонтерство. Здобутки та виклики»;
- ряд менших дискусій тематичного спрямування» [50].

Учасники шести організацій долучили свою діяльність і представили її у своїх, самостійно створених, проєкціях. Було багато активностей, цікавих ідей, що представлені організаціями волонтерського напрямку. Зокрема, плелися сітки, маскувальні кікімори, показували зразки окопних свічок, процес їх виготовлення, демонструвався момент як правильно розбирати та збирати зброю, «майстер-клас з управління дронами; надавалася перша медична допомога цивільному населенню; виготовлялася лялька-мотанка як оберіг, реалізовувалася крута сувенірна продукція. Разом з тим, учасники Форуму могли долучитися до перегляду тематичних відеороликів та фотостендів». Тут

усе було пронгизано духом волонтерської тематики. Також під час Форуму була можливість для кожного – здійснити свій донат. Особливі слова подяки були висловлені ведучому-волонтеру Сергію Абрамчуку. Велика вдячність Волонтерському штабу «Ангар», Луцькому міському молодіжному центру «Розвиток мікрорайонів міста», медичному факультету ВНУ імені Лесі Українки, Волинській обласній бібліотеці для юнацтва, організації «Діти небесного легіону» за креативність та можливість знайомства з ініціативами.

Цікавою була дискусія «Велика панель «Волонтерство. Здобутки та виклики». У дискусії брали участь заступниця Луцького міського голови Ірина Чебелюк, ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки Анатолій Цьось, ректорка Луцького національного технічного університету Ірина Вахович, координаторка волонтерського хабу VolWestHub Тетяна Репницька та керівник громадської організації «Військова пошта» Pavlo Tsaruk. Говорили про досвід роботи кожної з представлених організацій з часів повномасштабного вторгнення; про здобутки і виклики на цьому етапі; про відкриття нових напрямків, установ, затверджених програм, які стосуються підтримки ЗСУ та внутрішньо переміщених осіб. Спілкувалися про роль освіти та соціальну відповідальність бізнесу у впровадженні волонтерських ініціатив та підтримки обороноздатності нашої громади та країни. Відповідали на запитання залу, які стосувалися специфіки бюджетних закупівель, налагодження якісної комунікації усіх зацікавлених сторін, важливості напрацювати дієвий механізм реабілітації військових та адаптації їх у суспільстві тощо. То був момент набуття великого досвіду через комунікацію з новими друзями, знайомство з їхньою діяльністю волонтера.

Наступним був не менш цікавий момент спілкування – дискусія у форматі «запитання – відповідь» з презентацією волонтерських організацій. Було вирішено об'єднати напрями та поспілкуватися у більш тісному колі. Отож, «дискусію далі продовжили представники та представниці установ: Департамент освіти Луцької міської ради, організаційний відділ, Офіс-Центр Луцьк, Kava Avenue, Волинський національний університет імені Лесі

Українки, Благодійний Фонд «Робимо добро дітям», Волонтерський штаб «Ангар», Діти Небесного Легіону, Молодіжний центр Волині і Спів Дія Хаб Луцьк, громадська організація «Інститут транскордонних ініціатив», громадська організація «Брейншторм», Об'єднання українок «Яворина» Волинь, Благодійний Фонд «Рокада», «WE PLUS» та інші» [50].

Важливо, що учасники форуму відкрили для себе нові організації волонтерського спрямування, а багато хороших знайомих мали можливість зустрітись та попрацювати на одному майданчику соціальних зацікавлень. Велика подяка від Луцької міської ради надійному партнеру та співорганізатору дійства – Волинському національному університету імені Лесі Українки, а також надійним партнерам: Офіс Центр Луцьк, Благодійний фонд «Робимо добро дітям» та HP Sladograd. Волонтерські ініціативи надихають і стимулюють на роботу та боротьбу [50].

Рівно через рік, 25 грудня 2024 року у стінах Луцького національного технічного університету відбувся II Форум волонтерських ініціатив. Ця подія насправді стала знаковою, оскільки знову зібралися разом і обговорили важливі питання наступних волонтерських ініціатив, які були набуті за поточний рік. Функціонувала уже відома алея волонтерських організацій, де можна було знову плести маскувальні сітки, виготовляти обереги для військових, вчитися накладати турнікети, виготовляти окопні свічки тощо. Другим Форумом було представлено у функціоналі дві надзвичайно емоційні виставки. Перша виставка мала назву «Втрата. Біль. Віднова» і була присвячена дружинам загиблих героїв, які завдяки проєкту «ВідНова» взяли участь у терапії мистецтвом. Її автор – фотограф Андрій Киричук. Не менш потужною була виставка – «На лінії вогню» завдяки назві. Автором був волонтер Валерій Філіпчук. Дана виставка складається із військових «трофеїв», які формують музей російсько-української війни, що знаходиться на відповідній локації – Центр позашкільної освіти Волинської обласної ради. Участь у функціонуванні інтерактивної алеї взяли потужні громадські організації, серед яких варто назвати, пререлічивши їх: Розвиток мікрорайонів

міста, БО «БФ Старе Місто Луцьк», Волинська обласна бібліотека для юнацтва, Волонтерська ініціатива «Меценати для солдата» та проєкти «Діти Небесного Легіону» та «Віднова від МДС», волонтерський хаб «VolWestGroup» та «Технопарк» Центр Медичних інновацій, ГО «П'ятерня» (АРТ-студія «П'ятерня»), ГО «Луцький Центр Здров'я», осередок комунальної установи «Хаб Ветеран» та ветеранський простір «Твій шлях додому», благодійна організація «Благодійний фонд «Волинь СОС Медікал», Благодійний Фонд «Робимо добро дітям», волонтерський хаб «Вільні Волині» [51].

«Панельні дискусії згідно програми розпочалися після інтерактивної алеї. Назва першої дискусії – «Волонтерство. Здобутки, проблеми, виклики 2024 року» і участь в ній взяла заступниця Луцького міського голови Ірина Чебелюк, координаторка волонтерського хабу «VolWestHub», керівниця ГО «Технопарк» Тетяна Репницька, керівник громадської організації «Волонтерський центр Серце патріотів» Сергій Балицький, представник волонтерського фонду «Волинь СОС Медікал» Александр Дубка». Вели мову, в першу чергу, про особливі виклики 2024 року, проблеми та досягнення. Ірина Чебелюк подякувала за щоденну невтомну роботу всім волонтерам і волонтеркам та зазначила, що лише в тісній співпраці влади, бізнесу, громадського сектору, волонтерських організацій можливо є досягнення нашої найголовнішої цілі – Перемоги. Лідерка назвала основною проблемою 2024 року – різке зменшення донатів, що змушує волонтерські організації шукати різні способи та виходити за рамки звичних дій. На другій панельній дискусії, назва якій «Волонтерство. Де тут молодь?» говорилося про те, наскільки важливою є участь молоді у волонтерстві, як змотивувати молодь бути свідомою та активною. Своїм досвідом ділилися представники та представниці Луцького національного технічного університету Олена Третьак, Волинського національного університету імені Лесі Українки Ірина Левчук, а також директор комунального закладу загальної середньої освіти «Луцький ліцей № 2 Луцької міської ради» Роман Поліщук, директор Луцького міського

мододіжного центру Юрій Семчук. Про потужні плани роботи з молоддю додали інформації волонтерські штаби, такі як «Старе місто Луцьк», «Розвиток мікрорайонів міста» та «Генерація змін». Слід відзначити за результатами панелі, що насправді у нас дуже багато небайдужої, свідомої молоді, яка у цьому напрямку у час великих змін і військової агресії має ще дуже багато роботи [51].

«На Форумі прозвучало багато інформації від непересічних організацій та людей, що невтомно працюють на Перемогу на волонтерській ниві. Своїми секретами, рецептами, проєктами ділилися: БФ «Ангар. Україна» Оля Валянник, ГО «Пятерня» Тетяна Мялковська, Генерація змін Наталя Прокопук, Василь Цапюк «Васильоборонпром», Анна Циплюк – проєкт «ВідНова», Анна Пасека «Вільні Волині», Людмила Денисенко «Луцький зоопарк», Наталія Ніколаєва, Валерій Філіпчук та друг України, громадянин Фінляндії Tomi Oskari Hiltunen, Олег Кобилинський «Твій шлях додому. Волинь» та Сергій Абрамчук» [51].

«Під час виступів говорили і про терапію мистецтвом, про взаємодію з бізнесом, бюджет участі, креативні збори, винаходи, допомогу дружинам та дітям загиблих героїв, популяризацію волонтерства серед молоді, евакуацію тварин, історію порятунку Афіни та силу жінки, яка чекала свого сина з полону 29 місяців, не втрачаючи сили волі, волонтерського запалу та розшукуючи його улюблену собаку фактично у самому пеклі. Говорили також про допомогу Україні іншими країнами, зокрема Фінляндією, про потребу гучніше говорити про ветеранів, тих, хто повертається з самого пекла і про кого часто забувають і не знають як поводити себе з цими хлопцями та дівчатами. Також надзвичайно вдячні за участь у форумі нашому ветерану, захиснику Тарасу Сасовському» [51].

При закінченні роботи Форуму дійшли висновку, що час висуває багато викликів, багато роботи, але коли є такі незламні люди, ми повинні рухатися уперед і потужно працювати на Перемогу. Слід також подякувати нашим ЗСУ

за захист та можливість працювати на наше спільне благо, кожному волонтеру та волонтерці за їх щоденну жертвовність [51].

5 грудня 2025 року у Луцькому бізнес-просторі відбувся III Форум волонтерських ініціатив, який об'єднав близько 150 учасників. Тут були представлені громадські і благодійні організації, представники влади й студентська молодь. Метою заходу була координація зусиль волонтерів, налагодження комунікації та взаємодія. У рамках форуму відбулося обговорення основних викликів, що стоять перед громадськими організаціями, які наразі переживають певні труднощі. Багато волонтерів пішли воювати, тому треба підтримувати їхні ініціативи, шукати нові форми співпраці та дякувати тим, хто щодня допомагає воїнам.

Учасники форуму ставили запитання: як зберегти імпульс та побудувати системну роботу у новому режимі?; як збільшити кількість донатів для допомоги фронту? як залучати молодь до організації волонтерської роботи? тощо. На панельних дискусіях у форматі питання – відповідь присутні обговорювали наболілі невідкладні питання, а також ознайомилися з успішними кейсами та отримали нові знання для реалізації у подальшій діяльності. Учасників Форуму привітала народна аматорська хорова капела «Злагода» громадської організації «Луцька міська організація Всеукраїнського об'єднання ветеранів». Крім того, присутні мали можливість випробувати свої сили, знання та кмітливість у волонтерському квізі [52].

Отже, завершуючи 2025 календарний рік і підводячи підсумки роботи трьох попередніх Форумів волонтерської ініціативи, організованих Луцькою міською територіальною громадою, ми звернули увагу на потужну волонтерську ініціативу з числа молоді, окремих жителів громади, представників благодійних організацій та фондів, а також на сукупність партнерської взаємодії. Новітнє явище «волонтерство» набрало потужного імпульсу та старту ініціатив, а також стало вагомим чинником комунікації волонтерського середовища та найпотужнішою ініціативою Луцької міської ради у час повномасштабної війни росії проти України. Маючи значний

волонтерський досвід громадяни впроваджують європейські практики взаємодії держави та громадського сектору, про що неодноразово зверталася увага на дискусійних панелях Форумів.

Висновки

Відповідно до поставленої мети та завдань у магістерському дослідженні, ми прийшли до наступних висновків, що волонтерство є соціальним явищем і волонтерська діяльність буде наповнюватися певним змістом реалізації доти, доки буде зберігатися потреба у тій чи іншій можливості допомагати громадянам. З початком повномасштабної війни український волонтерський рух активізувався у потужному пориві, хоча його діяльність не знижувала темпів на Євромайдані під час Революції Гідності, війни на сході України у 2014 році, анексії Криму тощо.

Держава, її центральні органи виконавчої влади виступають партнерами різноманітних неприбуткових організацій, які активно залучають волонтерів до своєї праці. Про це прописано в Законі України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року, де закріплено положення, що «волонтерство є формою благодійності, здійснюється добровільно, безкорисливо та усвідомлено фізичними особами через особисте надання послуг» тощо. Також в Україні прийнято Закон «Про благодійну діяльність та благодійні організації» 2020 року. Згідно положень Закону – спосіб реалізації послуг на безоплатній основі через неприбуткові організації може здійснюватися територіальними громадами та її волонтерським потенціалом.

Українські вчені у своїх наукових розвідках характеризують сутність українського волонтерства у сучасних реаліях, звертають увагу на основні принципи діяльності волонтерства, називають волонтерську допомогу специфічною формою благодійництва. Науковці послуговуються такою категорією як меценатство, що є формою благодійності і виражається через майнову/грошову допомогу у сфері культурної спадщини, науки, та ін. У реаліях сучасного життя частина дослідників з'ясовують проблеми методологічного та теоретичного у волонтерстві, приходять до висновку, що інститут волонтерства є дуже важливим чинником у розбудові української державності та забезпечення її національної безпеки.

З початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року волонтерський рух організувався як нова якість задля допомоги співгромадянам, опору російській агресії. Сам волонтерський рух був і є винятково соціальним і не формує ніяких викликів у внутрішній політиці держави в умовах воєнного стану. Науковцями також прописується сучасний волонтерський рух: як стратегія розвитку молодіжного лідерства, як засіб комунікації та партнерської взаємодії. Галина Панишко у статті «Нормативно-правове регулювання благодійних фондів» звертає увагу на тому, що більшість цивілізованих країн світу на рівні законодавства підтримує благодійність, надаючи фондам, а також особам, що здійснюють добровільні пожертви, податкові пільги. У місті Луцьку Волинської області з перших днів повномасштабної війни з лютого 2022 року по червень 2024 року запрацював «Луцький центральний пункт допомоги». Також у лютому 2022 року при управлінні соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді Луцької міської ради оперативно запрацював «Центр взаємопідтримки внутрішньо переміщених осіб», який функціонував до березня 2024 року. До наукового обігу залучено категоріально-понятійний апарат згідно проблематики дослідження. Численний ряд дефініцій дозволяють більш повно і детально висвітлити багатогранний та багатоаспектний процес волонтерського руху щодо життєвих ситуацій, які виникли (у нашій ситуації – повномасштабна війна росії проти України). Автор звертає увагу на багатоаспектність тлумачення «волонтер», «волонтерська діяльність», «соціальне волонтерство» через різноманітні методологічні підходи науковців.

Нормативно-правова база особливостей волонтерської діяльності у Луцькій міській територіальній громаді опирається на Конституцію України, Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, Укази Президента України, систему міжнародних договорів, згоду на застосування яких дає найвищий законодавчий орган України Верховна Рада. Реалізація державної політики у сфері волонтерської діяльності здійснюється Кабінетом Міністрів

України – центральним органом виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень.

Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2015 року «Порядок здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних Сил України» визначає механізм здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення боєздатності та функціонування Збройних Сил України. Також було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 556 «Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками діяльності» від 05.08.2015 року. Податковим Кодексом України для волонтерів передбачений особливий режим оподаткування. Закон України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України та інших законодавчих актів щодо адміністрування окремих податків у період воєнного надзвичайного стану» від 01.04 2022 р. Таким чином прийняття пакету законодавства вказує на те, що держава значним чином підтримує волонтерів. Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 02.05. 2023 року визначено принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної професійної політично неупередженої, ефективної служби в органах місцевого самоврядування, що функціонує в інтересах територіальних громад. 8 жовтня 2024 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». До Закону України «Про внесення змін до Податкового Кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» від 15.08.2022 року внесені деякі зміни щодо розрахунку та підтвердження витрат для отримання податкової знижки. У Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» від 15.08.2025 року вказано на спрощені процедури підтримки волонтерської діяльності.

15 липня 2025 року прийнято Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року». У Концепції зроблено аналіз активізації волонтерського руху після 20 лютого 2022 року. Програма враховує європейські підходи до підтримки та мотивації волонтерів, визначає заходи для популяризації волонтерства серед дітей, молоді та людей старшого віку, а також передбачає підтримку волонтерської діяльності на рівні територіальних громад.

Щодо Луцької міської територіальної громади, то з 2023 року діє Програма сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки, яку прийнято рішенням сесії Луцької міської ради від 31.03.2023 року. Експертну підтримку у розробці Програми надавали представники Ради Європи. Окремим рішенням Луцької міської ради від 24.09.2025 року затверджено зміни до Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки та продовжено термін її дії до 2028 року. Наступним рішенням Луцької міської ради від 31.07 2024 року затверджено Стратегію розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року. Розпорядженням Луцького міського голови № 499 від 29 грудня 2023 року «Про Консультативну групу з розгляду, обговорення та розподілу матеріальних цінностей для потреб військових частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань» було створено таку групу і визначено формою її роботи засідання. Рішення Консультативної групи носять рекомендаційний характер.

Рішенням Луцької міської ради від 20.12.2023 р. № 54/97 затверджено Статут Луцької міської територіальної громади. У Преамбулі Статуту обумовлено, що Луцька міська рада як повноважний представник Луцької міської територіальної громади приймає Статут, який є основним локальним нормативно-правовим актом територіальної громади і є обов'язковим до виконання всіма органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та/або їхніми територіальними підрозділами, іншими юридичними

особами та громадськими формуваннями, які здійснюють свою діяльність на території громади тощо. Захищаючи інтереси територіальної громади, Луцька міська рада здійснює діалог з органами державної влади та через свою міську раду, виконавчі органи та уповноважених посадових осіб сприяє розвитку співпраці з міжнародними фінансовими організаціями, товариствами, фондами, з іноземними бізнесовими структурами у частині залучення міжнародних інвестицій, допомоги у гуманітарній сфері у період воєнного стану для Збройних Сил України та інших військових формувань. В рамках міжнародної діяльності можуть реалізовуватися іміджеві та маркетингові проєкти, спрямовані на залучення іноземних інвестицій в економіку міста Луцька та населених пунктів територіальної громади.

У статті 60 Статуту Луцької міської територіальної громади зазначено, що розвиток волонтерства в територіальній громаді збільшує соціальний капітал громади через самоорганізацію жителів, соціальну активність та включеність їх у розвиток громади. Ставиться завдання забезпечення стабільного розвитку волонтерства у Луцькій міській територіальній громаді через роботу міської ради та її виконавчих органів: популяризувати зростання включеності жителів у волонтерську діяльність; залучати волонтерів до діяльності виконавчих органів ради, комунальних підприємств, установ та організацій з метою виконання місцевих цільових програм; підвищувати рівень самоорганізації жителів територіальної громади шляхом створення умов для розвитку волонтерства; сприяти інституційному розвитку організацій та установ у громаді, що залучають до своєї діяльності волонтерів через проведення освітніх та інших заходів. Луцька міська рада визначає та затверджує своїми рішеннями заходи підтримки сприяння розвитку волонтерської діяльності в Луцькій міській територіальній громаді.

Депутатський фонд — це частина коштів місцевого бюджету, яка розподіляється між депутатами міської (або іншої місцевої) ради для фінансування соціально значущих потреб громади. Депутати можуть ініціювати використання цих коштів за визначеним порядком, але

розпорядником коштів виступає не депутат, а виконавчий орган міської ради. Депутатський фонд Луцької міської ради є бюджетним інструментом, який дозволяє депутатам ініціювати фінансування потреб громади.

У період воєнного стану цей механізм трансформувався і став частиною системи підтримки обороноздатності. У 2023 році частина закупівель для ЗСУ — зокрема дронів, Starlink, тепловізорів — була профінансована за рахунок депутатського фонду, однак більші обсяги забезпечувались із загального фонду бюджету громади. Починаючи з 2024 року, рішенням сесії депутати спрямували всі кошти, які могли б формувати фонд, на потреби Збройних Сил України. Це не приватні гроші депутатів, а бюджет громади, який використовується за спеціально встановленим механізмом.

Рішенням Луцької міської ради від 31.03.2023 р. № 43/72 затверджено Програму сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки [44]. Наступним Рішенням Луцької міськради вирішено «Внести зміни до Програми сприяння розвитку волонтерства на 2023 – 2027 роки та продовжити термін її дії до 2028 року. Ініціатором Програми виступають депутати Луцької міської ради, виконавчий комітет міської ради, а безпосереднім розробником Програми є Департамент молоді та спорту Луцької міської ради. Співрозробником Програми є неприбуткові організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування, профільні науковці та експерти, проєкт Ради Європи «Зміцнення громадської участі у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». Відповідальним виконавцем програми призначено Департамент молоді і спорту Луцької міської ради. Учасники Програми – виконавчі органи міської ради; організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів та/або мають волонтерське спрямування; громадські організації, благодійні фонди, донорські структури національного та міжнародного рівнів.

З метою забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань, внутрішньо переміщених осіб, громад, які потребують гуманітарної допомоги з 25 лютого 2022 року в місті запрацював Луцький

центральный пункт допомоги. На адресу Міської ради надійшло більше 2000 звернень про надання допомоги. У перші місяці війни Пункт допомоги отримав 600 звернень від керівників громад, які постраждали найбільше або опинилися в окупації. Загалом, за звітний період працівниками пункту видано майже 2350 тонн гуманітарних вантажів і допомог. На підтримку армії працівники виконавчих органів Луцької міської ради, комунальних підприємств, закладів освіти і культури зніщували щомісячний збір коштів у розмірі свого одноденного заробітку тощо.

Завершуючи 2025 календарний рік і підбиваючи підсумки роботи трьох попередніх Форумів волонтерської ініціативи, організованих Луцькою міською територіальною громадою, ми звернули увагу на потужну волонтерську ініціативу з числа молоді, окремих жителів громади, представники благодійних організацій та фондів, а також на сукупність партнерської взаємодії. Новітнє явище «волонтерство» набрало потужного імпульсу та старту ініціатив, а також стало вагомим чинником комунікації волонтерського середовища та найпотужнішою ініціативою Луцької міської ради у час повномасштабної війни росії проти України. Маючи волонтерський досвід та непереборне бажання підтримувати свою армію, захищати країну та землю, громадяни швидко залучають внутрішні та зовнішні ресурси для закриття найрізноманітніших запитів у громадах, впроваджуючи європейські практики взаємодії держави та громадських організацій, про що неодноразово зверталася увага на дискусійних панелях Форумів.

Військова агресія росії проти України внесла корективи у формування нарядків волонтерських ініціатив та громадських організацій, що підсилили йороль волонтерства в суспільній організації, сприяли ініціативності, креативності, міжнародній дипломатії, запозиченню та реалізації міжнародного досвіду на теренах держави Україна. Луцька міська рада активно виступила у процесі різносторонніх ініціатив сприяння та розвитку волонтерської справи і виявила результативність діяльності та практичну

реалізацію волонтерських програм та проєктів через рішення органів місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Про волонтерську діяльність. Закон України від 19 квітня 2011 року №3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
2. Михайло Матяш. Одним із найбільш значущих результатів Революції Гідності стало виникнення волонтерського руху. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579>
3. Загальна декларація волонтерів. XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів. Париж, 14 вересня 1990 року URL: https://svitdovkola.org/files/zbd8/29/p31_10.pdf
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 5 липня 2012 року № 5073-VI. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#n96>
5. Анна Внукова. Волонтерство. URL: <https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/volonterstvo>
6. Основи громадянського суспільства та політичних знань:навч.посіб. / В. І. Бортніков, О. Б. Ярош, С. О. Байрак та ін.; за заг.ред.В. І. Бортнікова. Луцьк:Вежа-Друк, 2020. 456 с.
7. Анна Внукова. Меценатство. URL: <https://www.bitlex.ua/uk/blog/terms/post/metsenatstvo>
8. Демешко М. В. Нормативно-правове регулювання меценатства і спонсорства в Україні. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2018. № 4 (109) С.271 – 277.
9. Є. Г. Авраментко, М. К. Васильєв. Волонтерський рух в Україні: засади і принципи діяльності. Харків, 2015. URL: https://keui.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/04/04_avramenko_vasiliev.pdf
10. Горінов, П. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження : монографія / П. Горінов, Р. Драпушко. - Київ : Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с. URI: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39498>

11. Потапенко В. А., Двігун В.О. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів.
URI:<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/analiz-ukrayinskoho-volonterstva-na-osnovi-metodolohiyi-novykh-sotsialnykh>
12. І. В. Мазій. Аналіз міжнародних документів у сфері волонтерського руху Державне управління. Інвестиції: практика та досвід № 8/2018
13. Юрій Мацієвський, Яна Лук'янчук. Волонтерство та псевдоволонтерство в Україні: новий погляд крізь призму неформальних інститутів. Політичні інститути та процеси. 2024. URI: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/2_Matsiievskyj.pdf
14. Панишко Г. Т. Нормативно-правове регулювання благодійних фондів як неприбуткових організацій в Україні. Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис. Число 26. Заснований у 2001 р. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 185-194.
15. Волонтерство за рік повномасштабної війни: як небайдужі громадяни формують надійний тил для захисників України. 22.02.2023 р. URI: <HTTPS://CEDEM.ORG.UA/NEWS/VOLONTERSTVO-ZA-RIK/>
16. О. В. Головка. Волонтерство в Україні: історико-правовий аспект. Право і Безпека. 2023. № 2. С. 9-18. URI: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2023_2_3.
17. Дослідження соціологічної групи «Рейтинг». Соціологічна група «Рейтинг». 2022. URL: <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/>.
18. Офіційний сайт Всеукраїнського благодійного фонду «Серце до Серця» URI:<http://sercedoserca.com.ua>
19. Особливості волонтерської діяльності в умовах війни. URI: <https://fspu.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/%D0%9A%D0%BB%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA-%D0%92.%D0%A0..pdf>
20. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 року № 2558-III. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#n27>

21. Про соціальні послуги: Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
22. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції» від 30.10.2014 р. № 1089. URI: <https://zakononline.com.ua/>
23. Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження «Положення про Раду з координації роботи щодо надання волонтерської та благодійної допомоги при Міністерстві соціальної політики України» від 18.05.2015 р. № 516. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0649-15#Text>
24. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення публічного збору благодійних пожертв для забезпечення бойової, мобілізаційної готовності, боєздатності та функціонування Збройних сил України» від 30.06.2015 р. № 451. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2015-%D0%BF#Text>
25. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання волонтерської допомоги за окремими напрямками волонтерської діяльності від 5 серпня 2015 р. № 556. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/556-2015-%D0%BF#Text>
26. Указ Президента України «Про сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні» від 26.02.2016 р. № 68/2016. URI: <https://www.president.gov.ua/documents/682016-19805>
27. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
28. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 01.04.2022 р. № 2173-IX. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>
29. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану:

Закон України від 12 травня 2022 р. № 2259-IX. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>

30. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 02.05.2023р. № 3077-IX URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>

31. Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо уточнення деяких норм закону: Закон України від 08.10.2024 р. № 4000-IX. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4000-20#Text>

32. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України: Закон України від 15.08.2022 р. № 2520-IX. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>

33. Про внесення змін до Закону України «Про волонтерську діяльність» щодо підтримки волонтерської діяльності: Закон України від 15.08.2025 р. №2519-IX. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2519-20#Text>

34. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми з розвитку волонтерської діяльності на період до 2030 року» від 15.07.2025 р. № 715-р URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715-2025-%D1%80#Text>

34. Рішення сесії Луцької міської ради від 31.03.2023 № 43/72. URI: <https://www.lutskrada.gov.ua/>

35. Рішення міської ради «Про затвердження Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023-2027 роки» від 24.09.2025 №81/84. URI: <https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17574264523746403-pro-vnesennya-zmin-do-programi-spriyannya-rozvitku-volonterstva-lutskoi-miskoi-te>

36.Рішення міської ради «Про затвердження змін до Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023–2027 роки та продовження терміну її дії до 2028 року» від 24.09.2025 №81/84 URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17574264523746403-pro-vnesennya-zmin-do-programi-spriyannya-rozvitku-volonterstva-lutskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-na-20232027-roki-ta-prodovzhennya-terminu-ii-dii-do-2028-roku>

37. Рішення Луцької міської ради «Про затвердження Стратегії розвитку Луцької міської територіальної громади до 2030 року» від 31.07.2024 р. №61/128. URI: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/stratehiia>

38.Розпорядження Луцького міського голови № 499 «Про Консультативну групу з розгляду, обговорення та розподілу матеріальних цінностей для потреб військових частин та підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань» від 29.12.2023 р. № 499. URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17040996163237430-pro-konsultativnu-grupu-z-rozglyadu-obgovorennia-ta-rozpodilu-materialnikh-tsinnostey-dlya-potreb-viyskovikh-chastin-ta-pidrozdiliv-zbroynikh-sil-ukraini-inshikh-viyskovikh-formuvan>

39. Рішення Луцької міської ради «Про затвердження Статуту Луцької міської територіальної громади» від 20.12.2023 р. № 59/97. URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/pages/city-charter>

40. Рішення виконавчого комітету Луцької міської ради «По затвердження Програми формування та використання коштів депутатського фонду на 2021–2025 роки» від 17.02.2021 №106-1. URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/16131240132425164-pro-proekt-programi-formuvannya-ta-vikoristannya-koshtiv-deputatskogo-fondu-na-2021-2025-roki>

41. Бюджетний Кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

42. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URI:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

43. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року № 93-IV. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

44. Рішення міської ради «Про затвердження Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023-2027 роки»

від

31.03.2023

№43/72.

URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/16788889042993548-pro-zatverdzhennya-programi-spriyannya-rozvitku-volonterstva-lutskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-na-2023-2027-roki>

45. Рішення Луцької міської ради «Про внесення змін до Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023–2027 роки та продовження терміну її дії до 2028 року» від 24.09.2025 №81/84. URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/17574264523746403-pro-vnesennya-zmin-do-programi-spriyannya-rozvitku-volonterstva-lutskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-na-20232027-roki-ta-prodovzhennya-terminu-ii-dii-do-2028-roku>

46. Представлення проєкту звіту про реалізацію Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023 – 2027 роки (за 2024 рік). 20.03.2025 р. URI:

<https://dsmslutskrada.gov.ua/news/vidbulos-predstavlennya-proyektu-zvitu-pro-realizatsiyu-prohramy-spryyannya-rozvytku>

47. Звіт за результатами проведення консультацій з громадськістю з розгляду проєкту звіту про реалізацію Програми сприяння розвитку волонтерства Луцької міської територіальної громади на 2023-2027 роки (за 2024 рік) від 02.04.2025 №37.2-3/85. URI:

<https://www.lutskrada.gov.ua/documents/zvit-za-rezultatamy-provedennia-konsultatsii-z-hromadskisti-u-z-rozghliadu-proiektu-zvitu-pro-realizatsiiu-prohramy-spryiannia-rozvytku-volonterstva-lutskoi-miskoi-terytorialnoi-hromady-na-2023-2027-ro/about>

48. URI: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/lutskyi-tsentralnyi-punkt-dopomohy-shchodnia-vidpravliaie-humanitarni-vantazhi-dlia-viiskovykh-i-tsyvilnykh>

49. URI: <https://reports.lutskrada.gov.ua/>

50. Відбувся Форум волонтерських ініціатив. 20.12.2023. URI: <https://dsmslutskrada.gov.ua/news/vidbuvsya-forum-volonterskykh-initsiatyv>

51. Відбувся II Форум волонтерських ініціатив. 16.12.2024 р. URI: <https://dsmslutskrada.gov.ua/news/vidbuvsya-ii-forum-volonterskykh-initsiatyv>
52. У Луцькому бізнес-просторі відбувся III Форум волонтерських ініціатив. 05.12.2025 р. URI: <https://www.lutskrada.gov.ua/publications/u-lutskomu-biznes-prostori-vidbuvsia-iii-forum-volonterskykh-initsiatyv>
-
-